

Toholammille Lestijoen jokivarteen on tehty vuonna 2009 maatalousalueiden suojavöhykkeiden yleissuunnitelma. Suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma on osa ”Elinvoimainen Lestijoki” vesistöohjelmaa, jota toteutetaan vuosina 2009-2011.

Suojavyöhykeyleissuunnitelman avulla kannustetaan viljelijöitä suojavöhykkeiden perustamiseen. Suunnitelmassa on kartoitettu Toholammilla kaikki Lestijokeen rajautuvat maanviljelysalueet. Suojavyöhykkeiden perustamisella voidaan pienentää jokeen valuvaa kuormitusta ja edistää vesienhoitoa. Suunnitelmassa esitetyt suojavöhyketarpeet eivät kuitenkaan velvoita viljelijöitä, vaan he voivat halutessaan perustaa pellolleen suojavöhykelohkon ja hakea siihen maatalouden ympäristöohjelman mukaista suojavöhykkeiden erityistukea.

Lestijokivarressa on Toholammilla peltoa yhteensä 53 kilometriä. Suojavyöhyke on erittäin tarpeellinen 43 kilometrillä ja tarpeellinen 10 kilometrillä.

Lestijokeen rajautuvien peltojen suojavöhykkeiden yleissuunnitelma, Toholampi

Hanna Lamminen

Elinvoimainen Lestijoki -hanke, 2009

LÄNSI-SUOMEN
YMPÄRISTÖKESKUS
VÄSTRA FINLANDS
MILJÖCENTRAL

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Länsi-Suomen ympäristökeskus

Sisältö

1 Johdanto	3
2 Mikä suojavyöhyke on?	4
3 Suojavyöhykkeiden toteuttaminen ja rahoitus	6
4 Suunnittelualueen kuvaus	9
5 Menetelmät ja tiedottaminen	13
6 Suojavyöhyketarpeet ja osa-alueiden kuvaus	13
7 Osa-aluekartat	24
Osa-alue 1.	24
Osa-alue 2.	25
Osa-alue 3.	26
Osa-alue 4.	27
Osa-alue 5.	28
Osa-alue 6.	29
Osa-alue 7.	30
Osa-alue 8.	31
Osa-alue 9.	32
Osa-alue 10.	33
Osa-alue 11.	34
Osa-alue 12.	35
Osa-alue 13.	36
Osa-alue 14.	37
8 Liitteet	38
Liite 1. Tiedote toukokuussa 2009	38
Liite 2. Tiedote heinäkuussa 2009	39
Liite 3. Yhteenvedo suojavyöhykeyleissuunnittelun uutisoinnista	40
Liite 4. Lestijoki –lehti 16.7.2009	42
Lähteet.....	43

1 Johdanto

Toholammille Lestijoen jokivarteen on tehty keväällä ja kesällä maatalousalueiden suojavyöhykeyleissuunnitelma. Yleissuunnitelma on osa Elinvoimaista Lestijoen vesistöohjelmaa, joka alkoi keväällä 2009 ja kestää vuoteen 2011. Suojavyöhykeyleissuunnitelmassa on kartoitettu Toholammilla kaikki Lestijokeen rajautuvat maanviljelysalueet, joilla suojavyöhykkeiden perustamisella voidaan pienentää jokeen valuvaa kuormitusta ja edistää vesien suojelua. Suojavyöhykkeet lisäävät myös luonnon monimuotoisuutta tarjoten kulkuväyliä sekä pesimis- ja suojapaikkoja useille eläinlajeille. Yleissuunnitelman avulla pyritään kannustamaan kyseisen vesistöalueen viljelijöitä lähtemään mukaan vesiensuojelutyöhön, sillä laajat suojavyöhykekokonaisuudet ovat vesiensuojelullisesti tehokkaimpia. Yleissuunnitelma auttaa myös rahoituksen kohdentamista vesiensuojelua parhaiten edistäviin kohteisiin. Suunnitelmassa esitetyt suojavyöhyketarpeet eivät kuitenkaan velvoita viljelijöitä, vaan he voivat halutessaan perustaa pellolleen suojavyöhykelohkon ja hakea siihen maatalouden ympäristöohjelman mukaista suojavyöhykkeiden erityistukea. Yleissuunnittelussa ei tehdä tila- tai lohko-kohtaisia suojavyöhykeselvityksiä, vaan siinä kartoitetaan suuria kokonaisuuksia valuma-alueella. Esiteltynä tietoja alueesta ja ehdotuksia kohteista voi käyttää yksityiskohtaisen suunnittelun tukena. Ympäristön tilasta huolehtiminen ja vastuun kantaminen on jokaisen velvollisuus. Yhdessä toimien voimme vaikuttaa tulevaisuuden ympäristön tilaan ja taata puhtaan sekä turvallisen elinympäristön tuleville sukupolvillemme.

2 Mikä suojavyöhyke on?

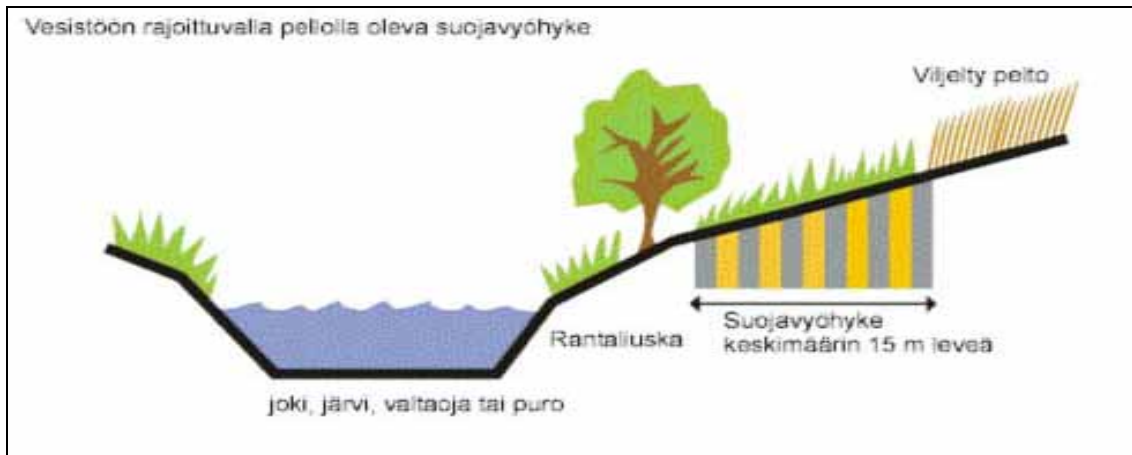
Suojavyöhykkeillä tarkoitetaan pellon ja vesistön väliin jätettäviä, monivuotisen kasvillisuuden peittämiä alueita, joita ei lannoiteta, joilla ei käytetä torjunta-aineita ja joita ei saa muokata muutoin kuin perustamisen yhteydessä. Maatalouden erityistuen mukainen suojavyöhyke on keskimäärin vähintään 15 metriä leveä peltolohko pellon ja rantaluiskan tai valtaojan pientareen väliin.

Suojavyöhykkeen tehtävänä on pidättää pellolta jokeen valuvaa kiintoainetta ja typpeä ja fosforia ja edistää siten vesistön suojelua sekä säilyttää veden laatu hyvänä. Ravinnekuormituksen vähetessä vesistöjen rehevöityminen hidastuu. Parhaisiin vesiensuojelullisiin tuloksiin päästään yhtenäisillä suojavyöhykkeillä ja yhtenäisten alueiden hoito on helpompaa kuin erillisten pienten alueiden. Suojavyöhykkeet parantavat maan rakennetta, koska niillä kasvava kasvillisuus sitoo rantaluiskassa olevaa maa-ainesta ja näin estää sen eroosiota. Rantojen sortumiset vähentyvät, kun maata ei enää tarvitse muokata raskailla maatalouskoneilla, sillä suojavyöhyke on pois viljelysalasta. Suojavyöhykkeet vähentävät valtaojien, purojen, jokien ja ranta-alueiden liettymistä. Valtaojien kunnostustarve vähenee liettymisen estyessä ja samalla vesistöjen vedet kirkastuvat ja niiden näkösyvyys kasvaa. Suojavyöhykkeet helpottavat ongelmallisten ranta-alueiden viljelyä, kun monesti hankalasti hoidettava rantakaista rajataan pois peltoalasta. Suojavyöhykkeellä voidaan myös suoristaa peltolohkon reunoja, jolloin viljelytoimet helpottuvat.

Vaikka suojavyöhykkeet perustetaankin ensisijaisesti vesiensuojelullisin perustein, niin maisemaan ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvät seikat ovat myös tärkeitä. Suojavyöhykkeet luovat maanviljelysalueille ekologisia käytäviä ja muodostavat lisääntymispaikkoja, kulkureittejä ja suojapaikkoja eläimille ja kasvupaikkoja luonnonkasveille. Samalla edistetään riista- ja kalatalouden mahdollisuuksia. Parhaimmillaan suojavyöhykkeet elävöittävät maalaismaisemaa ja yhdistävät ranta-alueet luontevasti peltomaisemaan.

Suojavyöhykkeen leveys mitataan rantaluiskan taitteesta, rantaluiskaa ei lueta kuuluvaksi suojakaistaan tai -vyöhykkeeseen. Jos luiska on kuitenkin loiva, pitkä, kasvillisuuden peittämä ja tulvakausina vedenpinnan yläpuolella, sen voidaan katsoa muodostavan ns. luonnollisen suojavyöhykkeen, jolloin suojavyöhykettä ei tarvitse alueelle erikseen perustaa. Tulva-alueilla suojavyöhyke ulotetaan rannasta pellolle siihen asti, mihin tulvavesi tavallisimmin nousee. Suojavyöhykkeet ovat erityisen tarpeellisia pohjaveden muodostumisalueella sekä vedenottamoalueilla ja niiden lähisuojavyöhykkeillä. Suojavyöhykkeen voi perustaa myös

rantapellon notkelmakohtaan tai muuhun kohtaan, jossa esiintyy noroutumista. Myös viljelymuodolla on vaikutusta suojavyöhykkeen tarpeeseen, suojavyöhyke voi olla tarpeellinen sellaisilla alueilla, joissa harjoitetaan riviviljelystä tai viljellään kasveja, joilla on varhainen sadonkorjuu. Nämä viljelymuodot voivat aiheuttaa tavanomaista enemmän vesistökuormitusta.

Kuva 1. Vesistöön rajoittuvalla pellolla oleva suojavyöhyke (Suoninen, 2000).

3 Suojavyöhykkeiden toteuttaminen ja rahoitus

Maatalouden ympäristötuki edellyttää vähintään yhden metrin levyisten pientareiden perustamista pellon ja ojan väliin. Purojen ja muiden vesistöjen ja talousvesikaivojen ympärille tulee perustaa noin kolme metriä leveä suojakaista. Pientareet ja suojakaistat kuuluvat siihen peltolohkoon, johon ne on perustettu. Suojavyöhyke muodostaa oman erillisen lohkonsa ja se kuuluu erityisympäristötuen piiriin.

Tämän hetken ympäristötukiohjelmakaudella (v. 2007 - 2013) suojavyöhykkeen perustamisesta ja hoidosta voi tehdä 5-tai 10-vuotisen sopimuksen. Suojavyöhykesopimuksen voi tehdä myös vuokramaalle, mutta kuitenkin vain viljelyksessä olevalle pellolle. Tuen suuruus määräytyy suojavyöhykkeen perustamisesta ja hoidosta aiheutuvien kulujen ja tulonmenetysten mukaan. Suurin mahdollinen tuki C-tukialueella on 350 €/ha/v. Erityistuen suuruuteen vaikuttavat suojavyöhykkeen perustamisesta ja hoidosta aiheutuvat kustannukset sekä tulonmenetykset.

Suojavyöhyke tulee perustaa mieluiten suojaviljaan eikä aluetta saa perustamisen jälkeen muokata, lannoittaa tai käsitellä torjunta-aineella. Suojavyöhykkeen kasvusto on niitettävä vuosittain tai suunnitelmassa määritetyllä tiheydellä. Niitetty kasvimassa on korjattava pois suojavyöhykkeeltä ja sen saa käyttää maataloustuotannossa hyödyksi. Suojavyöhyke voidaan toteuttaa myös kosteikkotulvaniittynä tai perinnemaisematyyppisenä laitumena, jos vesiensuojelliset tai muut vastaavat syyt eivät ole esteenä.

Sopivaa vyöhyketyyppiä valittaessa on huomioitava muun muassa pellon nykyinen viljelymuoto, maalaji, kosteusolot, sijainti ja maaston muodot sekä maisemalliset tekijät ja alueen yleiset luonnonolot. Toimiva suojavyöhyke koostuu ruohovartisista kasveista sekä puista tai pensaista. Suojavyöhykkeen voi muodostaa jo valmiiksi heinällä tai nurmella olevasta pellosta tai se voidaan perustaa esimerkiksi kylvämällä heinä suojaviljaan. Tehokas suojavyöhyke koostuu runsasjuurisista ja monikerroksellisista heinälajeista, jotka estävät rikkaruohojen leviämisen vyöhykkeelle. Suojavyöhykkeen lajistossa kannattaa suosia alueelle tyypillisiä kasvilajeja eikä istuttaa tai kylvää erikoisuuksia. Tulvaherkillä rantapelloilla kasvillisuuden täytyy olla kosteisiin oloihin sopeutunutta. Varsinkin lähellä vesirajaa (tulvaherkin alue) kannattaa suosia siellä jo luonnostaan viihtyviä lajeja, kuten rentukkaa, rönsyleinikkiä, kulleroa, erilaisia vihvilöitä ja saroja. Suojavyöhykkeelle voi istuttaa puita ja pensaita yksitellen tai pieninä ryhminä, kunhan huolehtii, etteivät puut kasvaessaan sulje Toholammin avointa viljelymaisemaa. Erityisesti teiden

läheisyydessä on tärkeää, ettei suojavaöhykkeen kasvillisuudella suljeta jokinäkymää. Suojavaöhyke voidaan perustaa myös riistapelloksi valitsemalla kasvit jäniksille, linnuille tai hirvieläimille sopiviksi. Suojavaöhykkeiden riistapelloissa tulisi suosia monivuotisia runsasjuurisia heinä- ja viljakasveja. Hernekasveja ei suositella niiden typensitomisominaisuuksien vuoksi. Linturiistapellossa suositaan lisäksi kukkivia, hyönteisiä houkuttelevia lajeja kuten hunajakukkaa ja purasruohoa, jotka ovat yksivuotisia mutta lisääntyvät helposti pudottamistaan siemenistä. Kasvusto niitetään loppukesällä ja siirretään riistan ruokintapaikalle. Riistapeltotyypistä suojavaöhykettä kannattaa harkita muun muassa silloin, kun pellon sijainti on erityisen syrjäinen.

Suojavaöhykkeiden uusimisessa on pyrittävä mahdollisimman nopeaan kasvipeitteisyyden aikaansaamiseen. Vaikeiden rikkaruohojen poistamisessa on ensisijassa käytettävä mekaanisia keinoja ja vain aivan erityisistä syistä voidaan sallia pesäkekäsittely. Koska rikkakasvit usein esiintyvät nurmessa pesäkkeinä, käsittely tehdään oikeaan ajankohtaan täsmätorjuntana esimerkiksi reppuruiskulla. Suojavaöhykkeitä hoidetaan niittämällä yleensä kerran kasvukauden aikana. Suojavaöhykkeen ensimmäisinä vuosina typensuosijalajien ja rikkakasvien takia voi kuitenkin olla tarpeen niittää vyöhyke pari kertaa kasvukaudessa, jotta kasvillisuus kehittyisi oikeaan suuntaan. Niittojäte kerätään pois lannoittamasta vyöhykkeen maaperää ja sen voi käyttää karjan ravinnoksi. Suojavaöhykettä voidaan hoitaa myös laiduntaen, jos se on vesiensuojellisesti mahdollista. Laiduntaminen ei ole sopiva hoitomuoto esimerkiksi pelloilla, joiden ranta on hyvin kulunut tai siinä on sortumia. Laiduntamista voidaan harkita, jos ranta aidataan laidunnuksen ulkopuolelle ja eläinten juomapaikka järjestetään pois rannasta. Lisäksi laidunpaineen säätely on tärkeää, jotta suojavaöhykkeen ja luiskan kasvillisuus säilyy peitteisyydeltään hyvänä. Kasvillisuudeltaan monimuotoinen suojavaöhyke tarjoaa valoisan ja lämpimän elinympäristön lukemattomalle määrälle perhosia, kimalaisia, sirkkoja ja muita selkärangattomia sekä niitä ravintonaan käyttäville linnuille, kaloille ja muille eläimille. Avoimuutta ylläpidetään myös raivaamalla liiat pensaat ja puut pois. Suojavaöhykkeellä toteutetuista toimenpiteistä on pidettävä hoitopäiväkirjaa. Hoitopäiväkirja voi olla vapaamuotoinen muistivihko, johon kerätään tiedot suojavaöhykkeen perustamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Vuosittain merkitään muistiin esimerkiksi niiton ajankohta ja tapa sekä korjatun kasvimassan sijoitus tai käyttö. Laiduneläinten laji ja määrä sekä laidunnusjakson pituus merkitään myös ylös.

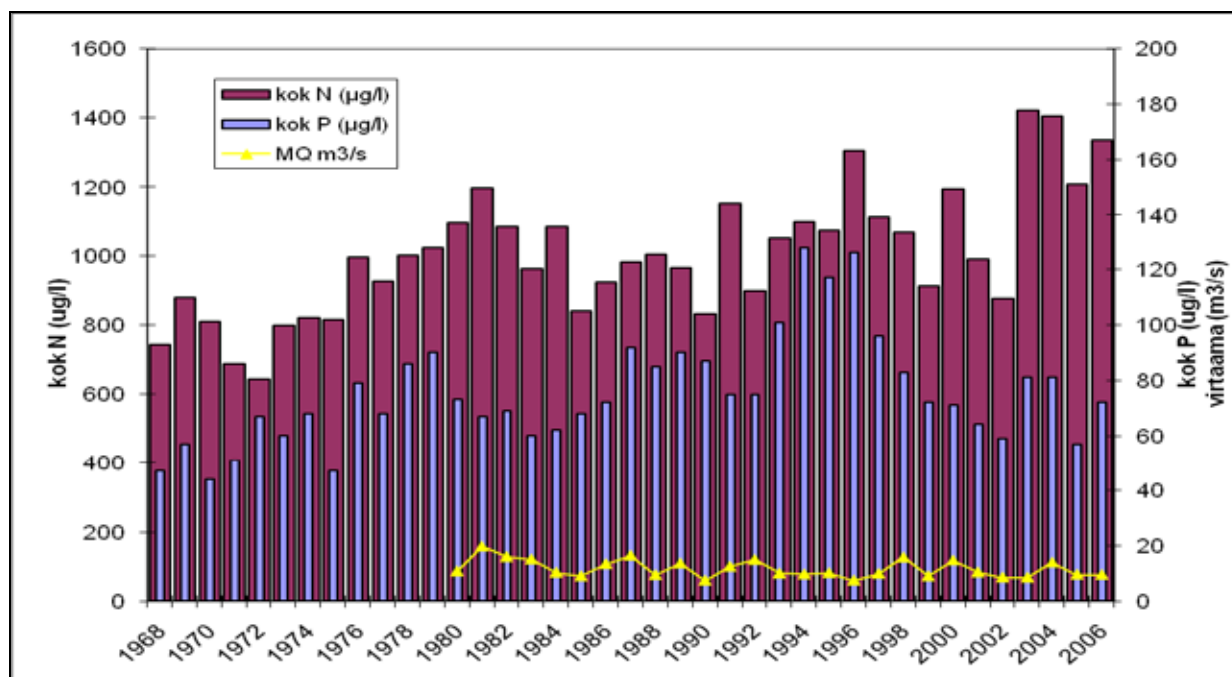
Yleissuunnitelmassa esitettyjen suojavaöhykekohteiden pääasiallinen rahoitusmuoto on maatalouden ympäristötuen erityistuki. Haettaessa suojavaöhykekohteelle rahoitusta tukihakemukseen liitetään mukaan tilakohtainen suojavaöhykesuunnitelma. Tilakohtaisesta suunnitelmasta ilmenevät muun muassa suojavaöhykkeen tarkka raja-alue, käytännön perustamis- ja hoitotoimenpiteet sekä niistä aiheutuvat kustannukset ja tulonmenetykset. Tilakohtaiseen suunnitelmaan kuuluvat myös suojavaöhykelohkon sijaintikartta sekä suunnitelmakartta, josta

ilmenee muuan muassa kohteen tarkka sijainti tilalla. Vuokrapellolla liitteeksi tarvitaan myös vuokrasopimus, joka kattaa koko sopimusajan. Hakuaika on vuosittain keväisin tarkemmin ilmoitettavana ajankohtana. Hakemus toimitetaan alueellisen TE -keskuksen maaseutuosastolle, joka pyytää ympäristökeskukselta lausunnon kohdealueiden sopivuudesta ympäristönsuojelullisten ja maisemanhoidollisten näkökohtien osalta. Ympäristökeskuksen puoltava kannanotto on edellytyksenä rahoituksen saamiselle. Yleissuunnitelmassa esitetty suojavyöhykkeen tarpeellisuusmerkintä tarkoittaa käytännössä ympäristökeskuksen puolta rahoitukselle kyseisessä kohteessa. Tilakohtaisen suojavyöhykesuunnitelman voi tehdä itse tai sen voi myös teettää esimerkiksi neuvojalla. (Kelhä, S. 2006)

4 Suunnittelualueen kuvaus

Keskipohjanmaalla virtaavan Lestijoen pääuoman pituus on 110 kilometriä ja sen valuma-alueen pinta-ala on noin 1371 km². Joki saa alkunsa Lestijärvestä ja se laskee Toholammin ja Kannuksen kautta Himangalle, josta se laskee Pohjanlahteen. Toholammilla Lestijoen pituus on noin 49 kilometriä ja Toholammin valuma-alueen pinta-ala Lestijokeen noin 600 km². Valuma-alueella on runsaasti maa- ja metsätaloutta sekä jonkin verran turvetuotantoa. Toholammin viljelty peltomaisema kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin ja koko Lestijoki on Natura 2000 -aluetta.

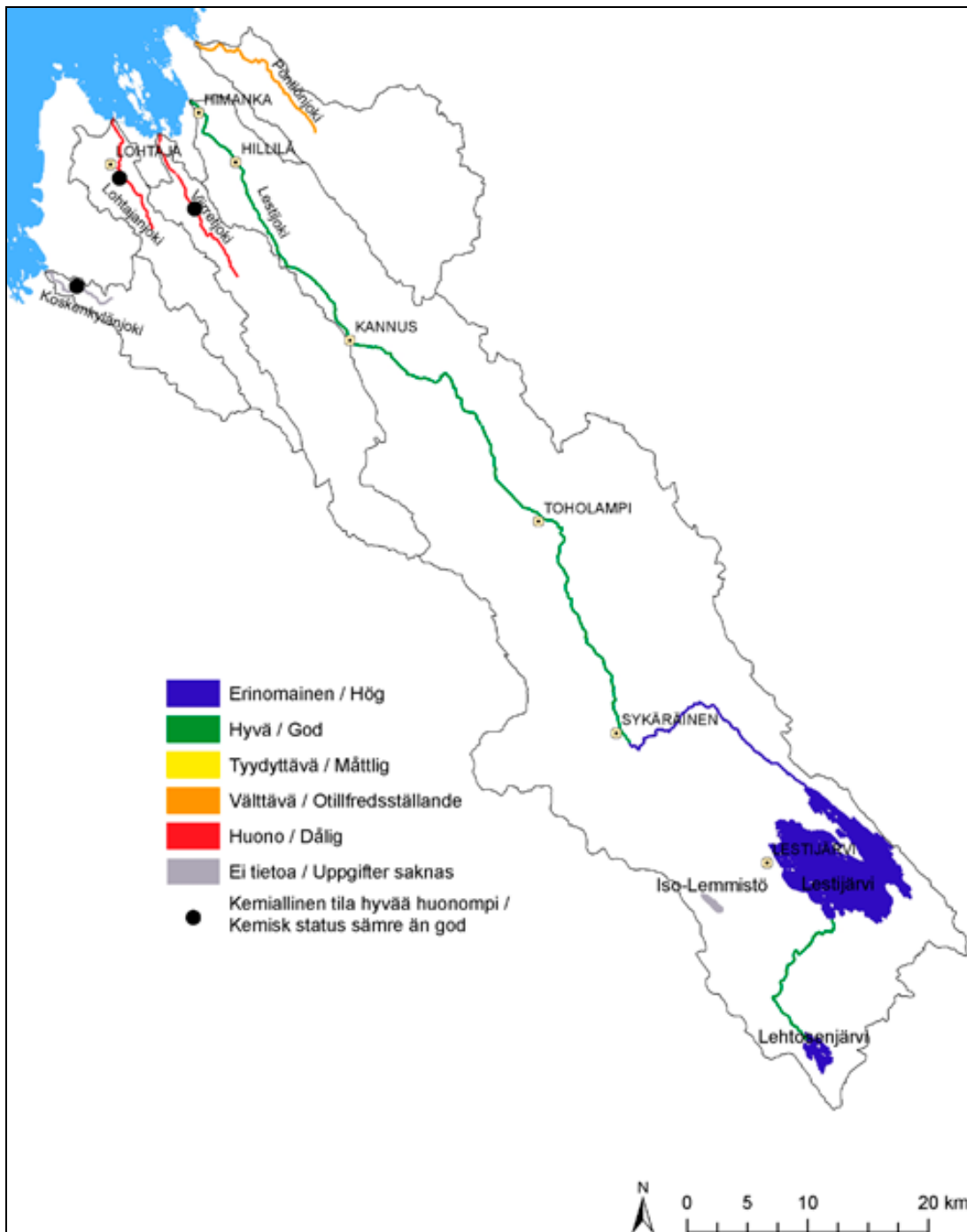
Koska Lestijoki kuuluu Natura2000 -suojeluohjelmaan, se lisää tarvetta joen hyvän ja erinomaisen tilan säilyttämiseksi. Lestijoella hyvän tilan säilyttäminen edellyttää ihmistoiminnasta aiheutuvan fosfori- ja typpikuormituksen vähentämistä kolmanneksella sekä kiintoainekuormituksen selkeää vähentämistä. Lestijoella fosforipitoisuudet ovat laskeneet tasolta 80 µg/l tasolle 60 µg/l ajanjaksolla 1968 - 2006, kun taas typpipitoisuudet ovat nousseet samalla ajanjaksolla tasolta 1000 µg/l tasolle 1300 µg/l (kuva 2). (Länsi-Suomen ympäristökeskus, 2008).

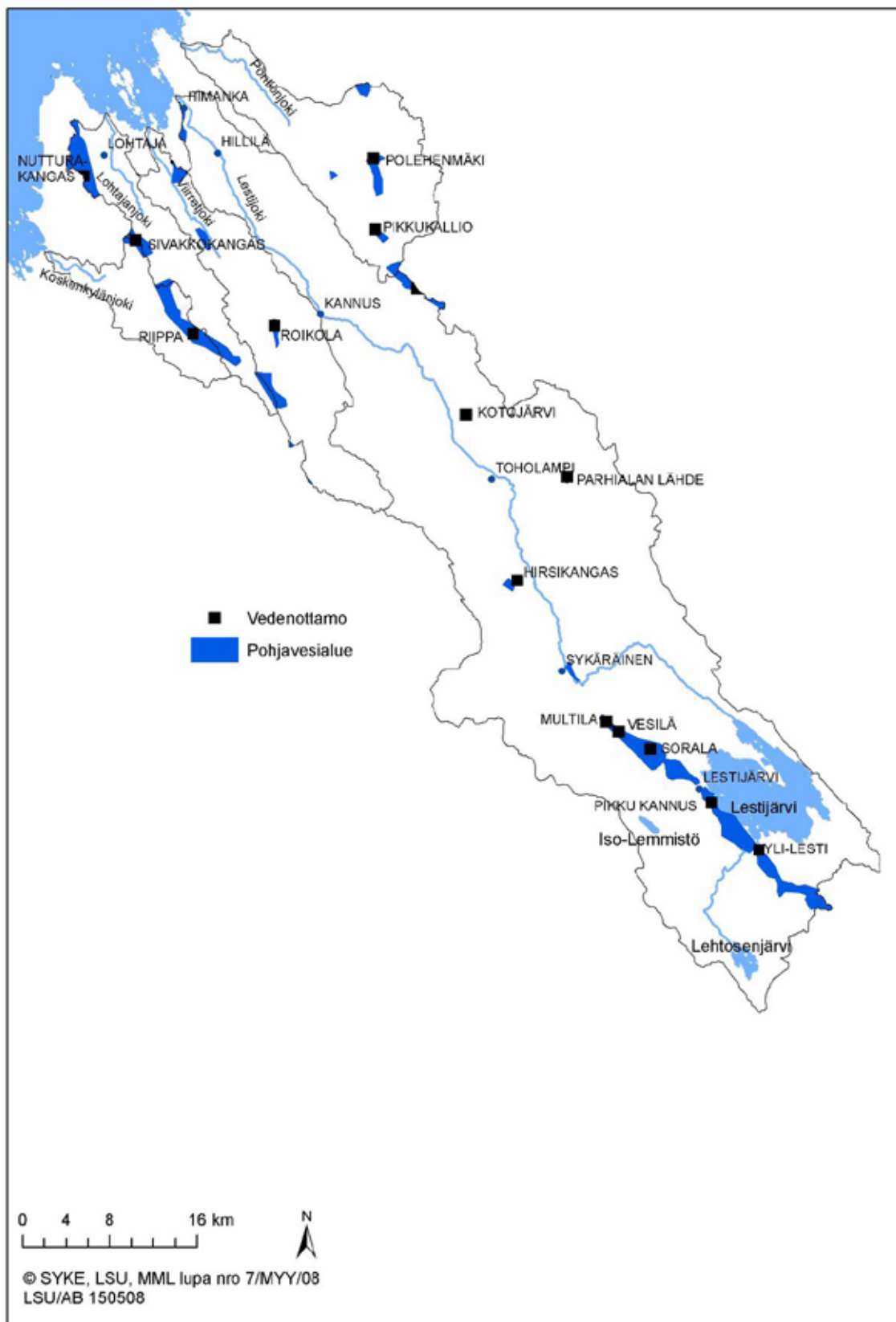
Kuva 2. Lestijoen (Himanka) ravinnepitoisuuden vuosiarvot vuosina 1968 - 2006 sekä keskivirtaamat vuosilta 1980-2006 (Saarenpää) (Länsi-Suomen ympäristökeskus, 2008).

Vuonna 2008 tehdyssä ekologisessa luokittelussa Lestijoen keskiosan tila on arvioitu hyväksi ja yläosan tila erinomaiseksi (kuva 3). Hajakuormituksen aiheuttaman kiintoaine- ja ravinnekuormituksen lisääntymisen on todettu heikentäneen virtapaikkojen elinympäristöjä, joten

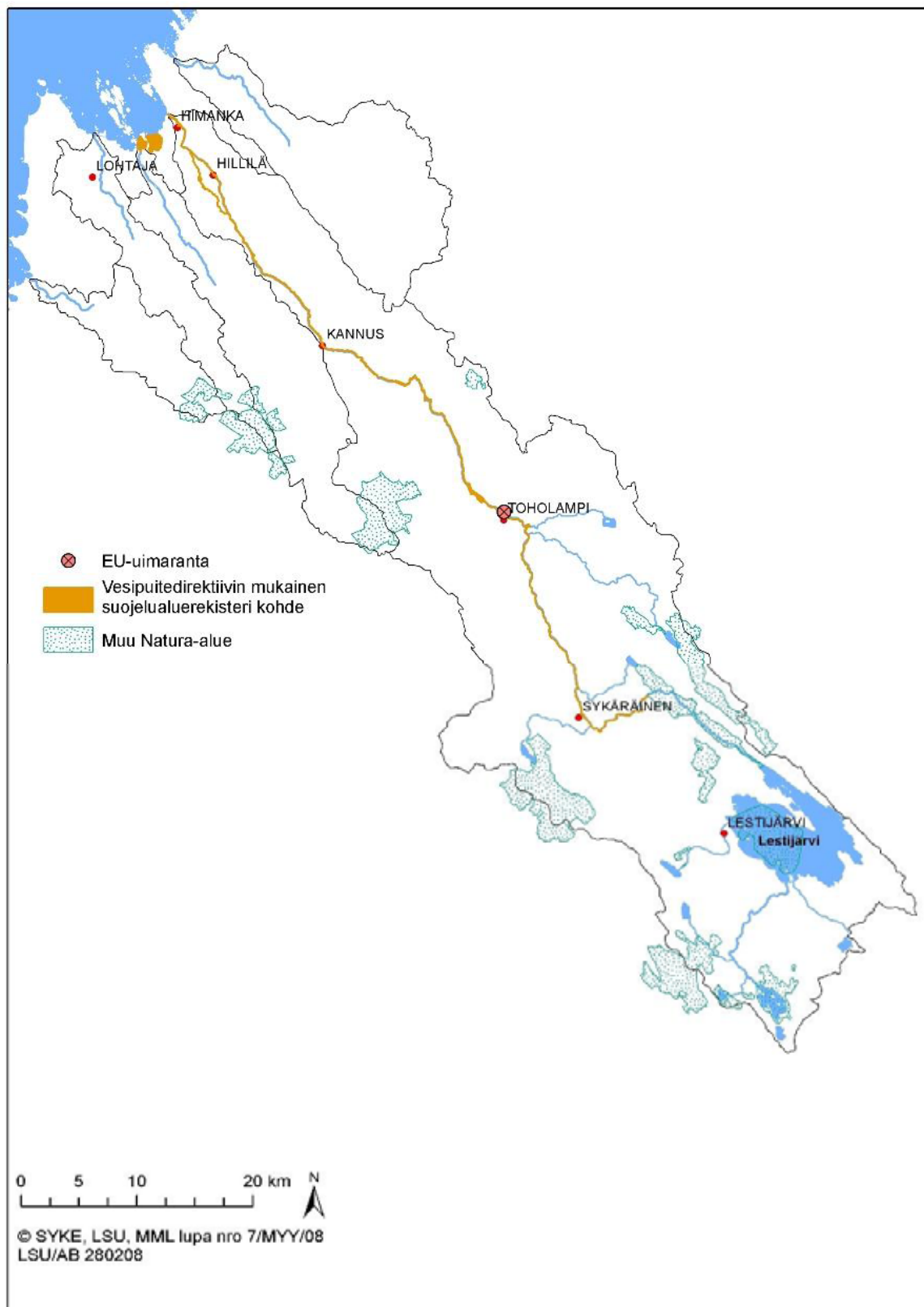
hyvä tilan säilyminen ei ole itsestäänselvyys. Lestijoen tilan turvaaminen edellyttää Lestijoen valuma-alueen vesienhoidon toimenpideohjelman mukaan vesistöön tulevan kuormituksen vähentämistä. Lestijoen alaosalla joen tilaan vaikuttaa myös happamien sulfaattimaiden kuivatuksesta tuleva happamuus ja metallikuormitus sekä vesistössä tehdyt hydromorfologiset muutokset, jotka on saatu aikaan kaivamalla tai rakentamalla, kuten joen perkaukset. (Ympäristöhallinnon internet-sivut, Lestijoki, 2004).

Kuva 3. Lestijoen ja lähijokien ekologinen ja kemiallinen luokittelu (Länsi-Suomen ympäristökeskus, 2008).

Kuva 4. Lestijoen varrella sijaitsevat vedenottamot ja pohjavesialueet. (Länsi-Suomen Ympäristökeskus, 2008).

Kuva 5. Lestijoen ja rannikon lähijokien alueella sijaitsevat EU-uimarannat ja Natura-alueet, joilla on vesiin liittyviä merkittäviä suojeluarvoja. (Länsi-Suomen ympäristökeskus, 2008).

5 Menetelmät ja tiedottaminen

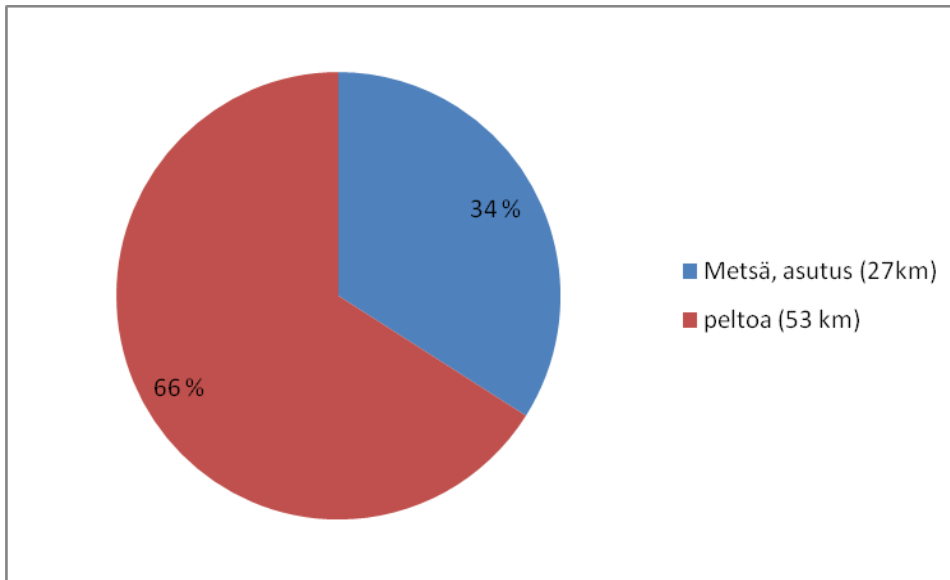
Peltojen suojavaöhykekartoitus Lestijoen jokivarressa aloitettiin toukokuussa 2009 karttatarkastelulla ja lähdetietojen etsimisellä. Ennen suojavaöhykekohteiden varsinaista maastotarkastelua kerättiin tietoja rantapeltojen omistajista sekä jo olemassa olevista suojavaöhykkeistä. Tiedot omistajista saatiin kansalaisen karttatietojärjestelmästä (KTJ) ja tiedot suojavaöhykkeistä Toholammin kunnan maaseututoimistosta. Karttapohjana maastossa käytettiin kansalaisen karttapaikan karttoja. Maastotyöt tehtiin kahdeksan päivän aikana (26.-27.5., 2.,4.,9.-11.,24.6.2009), kävellen lähinnä joen etelä-/länsipuolella havainnoiden ja valokuvaten. Joen pohjoispuoli katsottiin silmämääräisesti sekä kiikarilla että valokuvaten. Pohjoispuolelta joenvarsi inventoitiin kävellen maastossa Kallisenkoskelta Mato-ojan mutkaan saakka, sekä Riutasta Myllykoskelle.

Toukokuun puolessa välissä lähetettiin tiedotusvälineille tiedote (liite 1) tulevasta suojavaöhykkeiden yleissuunnittelusta. Tohotuli -lehdessä (5/2009) oli artikkeli yleissuunnittelusta ja maastotarkkailun alkamisesta. Yle Keski-Pohjanmaa haastatteli erikoisasiantuntija Liisa Maria Rautiota Elinvoimainen Lestijoki -hankkeesta ja kuvasi paikallisuutisiin suunnittelija Hanna Lammista suojavaöhykkeiden yleissuunnittelusta (liite 3). Uutinen tuli televisiosta saman päivän iltana klo 19. Toinen lehdistötiedote suunnitelmaluonnoskartan valmistumisesta ja tiedotustilaisuudesta laadittiin ja lähetettiin heinäkuun alussa tiedotusvälineille (liite 2). Tiedotustilaisuuden pitivät ylitarkastaja Anne Polso ja suunnittelija Hanna Lamminen Toholammin pääkirjaston alakerrassa 14.7.2009 klo 13 - 14. Viljelijöitä / maanomistajia tiedotustilaisuudessa oli neljä ja tiedotusvälineiden edustajia kolme. Osanottajien vähyyteen vaikutti se, että lehti-ilmoituksesta puuttui tilaisuuden ajankohta. Tilaisuudessa kerrottiin suunnitelman tuloksista viljelijöiden mahdollisuudesta kommentoida suunnitelmaluonnosta. Radio Keski-Pohjanmaa oli paikalla tiedotustilaisuudessa ja teki siitä jutun alueuutisiin, joka näytettiin saman päivän iltana. Lestijoki-lehden toimittaja oli myös paikalla tilaisuudessa ja kirjoitus oli lehdessä 16.7. (liite 4). Luonnoskartta oli nähtävillä Toholammin pääkirjaston ilmoitustaululla 14. - 24.7.

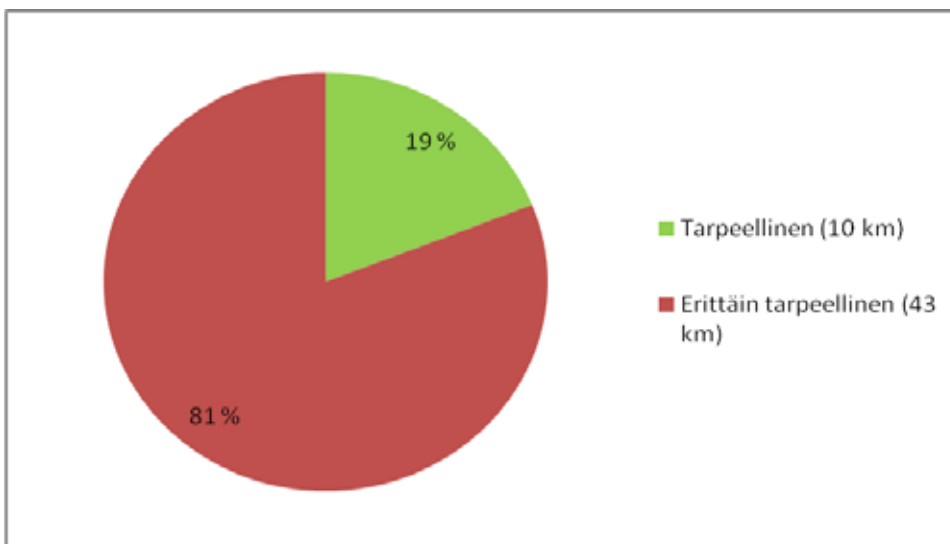
6 Suojavaöhyketarpeet ja osa-alueiden kuvaus

Suojavaöhykkeen tarveluokitukseen ovat suunnittelualueella vaikuttaneet rantapeltojen kaltevuus, sortumaherkkyys sekä tulva- tai vettymisherkkyyys. Pohjavesialueita on hyvin vähän, joten ne on jätetty tarkastelun ulkopuolelle (kuva 4). Hirsikankaan poravesikaivo on huomioitu. Suojavaöhyke on todettu erittäin tarpeelliseksi, jos pelto on jyrkkä, kalteva ja pitkärinteinen tai erityisen matala,

sortuma- tai eroosioherkkä sekä sijaitsee tulva-alueella. Suojavyöhyke on tarpeellinen rantapelloilla, joilla on jonkinlainen suojakaista, mutta ravinteiden valuminen on silti todennäköinen.

Kuva 6. Peltojen ja metsien osuus Lestijoen rannoilla Toholammilla

Kuva 7. Suojavyöhyketarve Lestijokeen rajautuvilla pelloilla Toholammilla.

Toholammin alueella Lestijoen pituus on noin 40 kilometriä, joten rantaviivaa on yhteensä noin 80 kilometriä. Tästä matkasta suojavyöhyketarve todettiin tarpeelliseksi 10 kilometrille (12 %) ja erittäin tarpeelliseksi 43 kilometrille (54 %). Loput alueesta, eli noin 27 kilometriä oli metsää, asutusta tai muuta vastaavaa (kuva 6). Peltöjä jokeen rajoittuu noin 53 kilometrille. Tästä matkasta suojavyöhykkeet ovat tarpeellisia 19 %:lle ja erittäin tarpeellisia 81 %:lle (kuva 7).

Osa-aluekarttojen mittasuhte on 1:(20) 000, joka tarkoittaa että 1 cm kartalla on maastossa 200 metriä. Kartta-aineistoon lisätty **punainen viiva** tarkoittaa, että suojavyöhyke on erittäin tarpeellinen. **Vihreä viiva** tarkoittaa että suojavyöhyke on tarpeellinen. Karttamerkinnot eivät kuitenkaan ole suojavyöhykealojen tarkkoja rajauksia, vaan ne osoittavat kohdealueen suuntaa-antavasti. Osa-aluekartat lähetetään irtonaisena liitteenä raportin mukana. Seuraavaksi esitetään kartta osa-aluejaosta (kuva 7.), jonka jälkeen osa-alueet esitetään sanallisesti joen alajuoksulta kohti yläjuoksua numeroin 1-14.

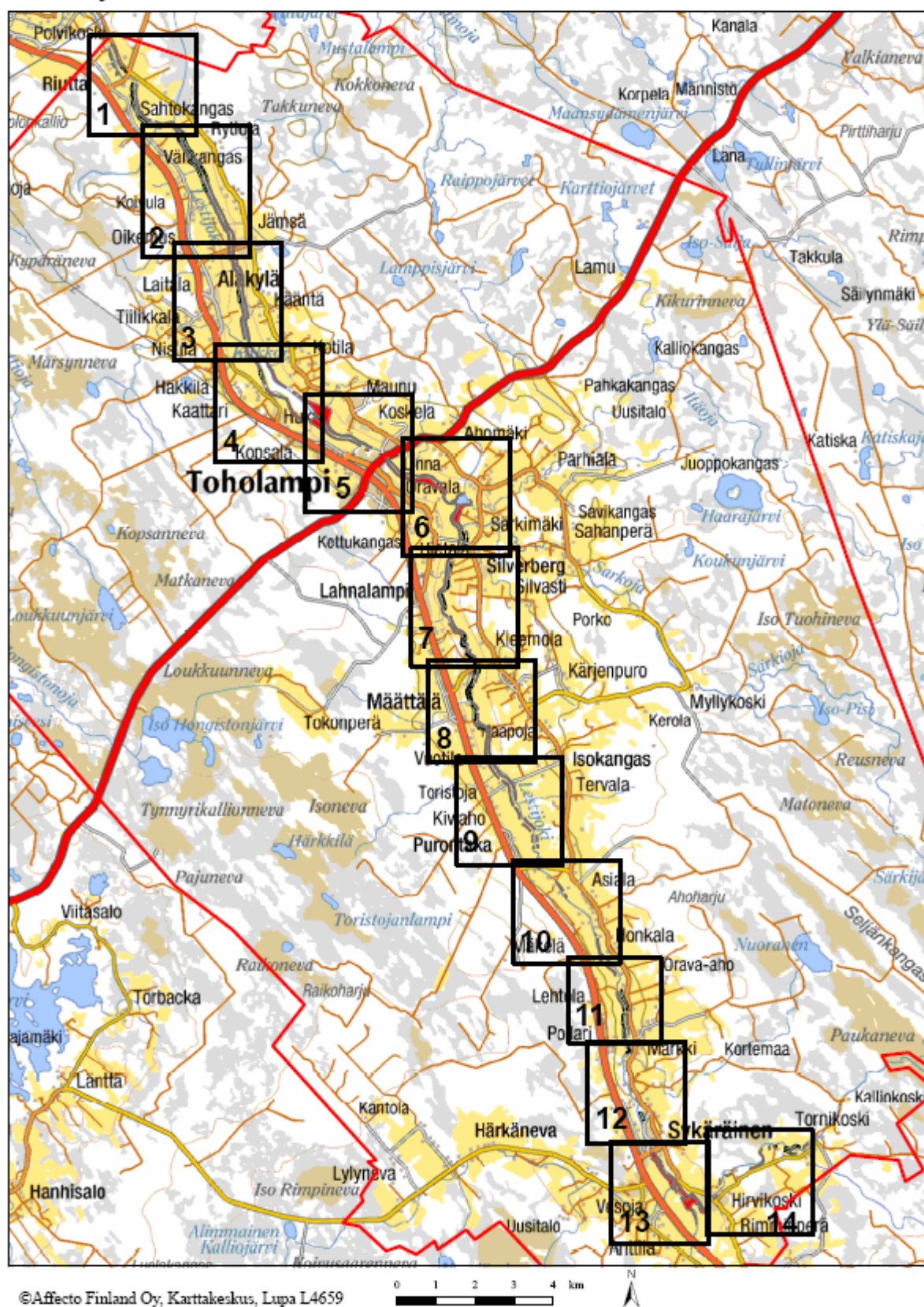
Suojavyöhyke erittäin tarpeellinen:

Jyrkkä tai kalteva ja pitkärinteinen rantapello tai erityisen sortuma- tai eroosioherkkä rantapello tai tulva-alue.

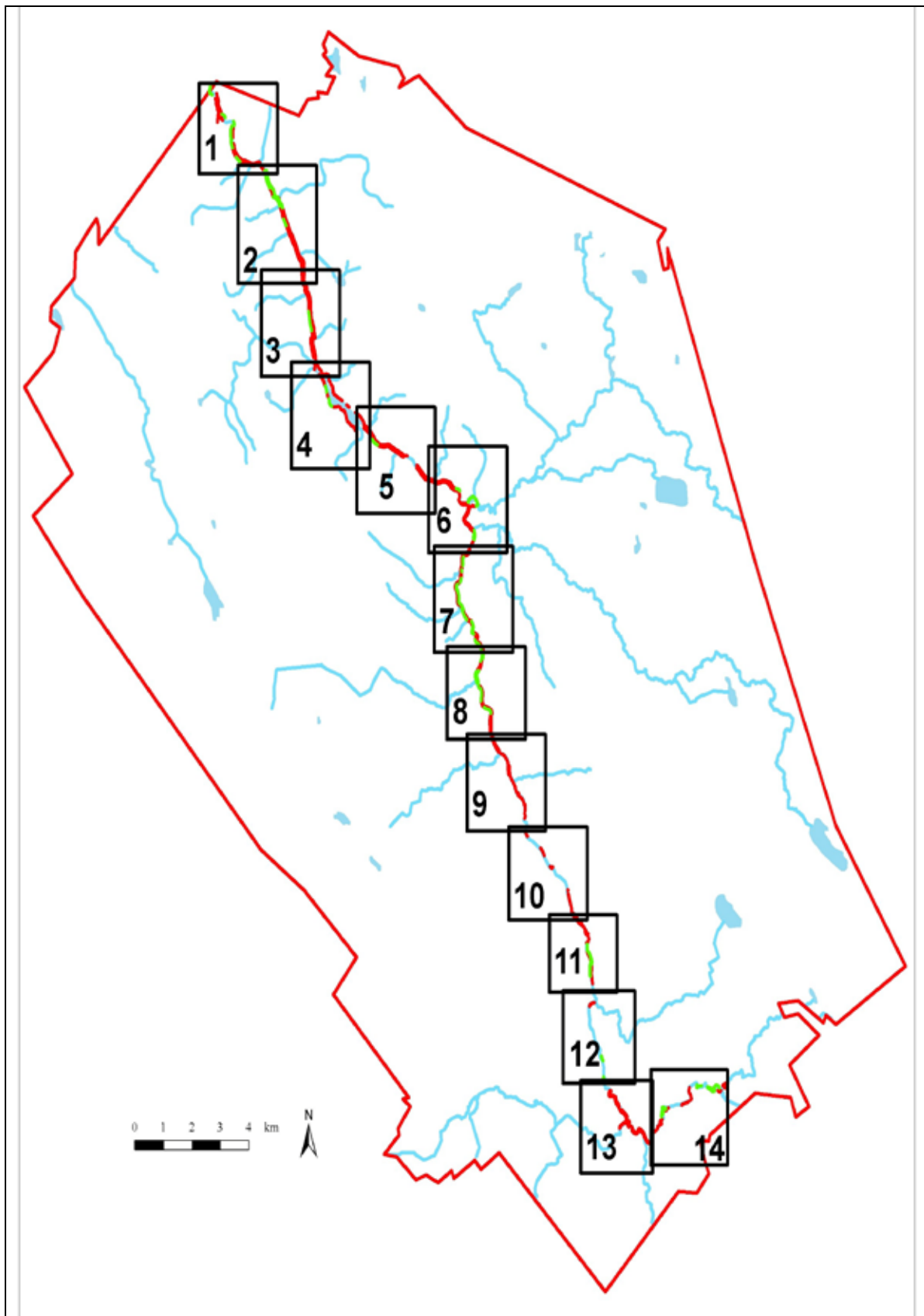
Matalat rantapellot, joilla on hyvin kapea suojakaista tai se puuttuu kokonaan.

Suojavyöhyke tarpeellinen:

Rantapello, joka rajoittuu jokeen, mutta rannalla on kohtuullinen suojakaista, luonnollinen suojavyöhyke tai suojaavaa puustoa.

Kuva 8. Suojavyöhykkeiden yleissuunnittelualue Toholammilla ja sen jako osa-alueisiin.

Kuva 9. Suojavyöhykkeiden yleissuunnittelualue Toholammilla ja sen suojavyöhyketarpeet (Länsi-Suomen ympäristökeskus, 2009).

Osa-alue 1.

Ensimmäinen osa-alue alkaa alajuoksulta Riutasta Juurakonmutkaan. Ensimmäinen koski tällä välillä on Myllykoski ja toinen Riutankoski, jonka jälkeen joki tekee yli 90 asteen kulman. Joen varsi sisältää luonnonsuojelualueita Juurakonmutkaan asti. Tällä välillä suojavyöhykkeet todetaan tarpeelliseksi jo silläkin perusteella, että

alueella on luonnonsuojelualueita. Jokeen rajautuvilla pelloilla länsipuolella on hyviä laidunmaita, jotka voivat myös suojavyöhykkeenä toimia laitumina. Harvennettua puustoa on rannassa runsaasti, mutta harvennusjäte on jätetty rannalle ja se tulisi kerätä pois, sillä ne vapauttavat ravinteita ja rumentavat maisemaa. Kun puustoa raivataan, tulisi luonnonsuojelualueella ottaa huomioon lintujen pesimäajat, jotta niiden pesintää ei häiritä kesken kaiken. Kartassa merkityt luonnonsuojelualueet eivät olleet maastossa sen suuremmin havaittavissa. Kuvassa näkyy suojakaistalle asetettuja säilörehupaaleja.

Osa-alue 2.

Toinen osa-alue alkaa Juurakonmutkasta ja päättyy Oikemukseen Jämsän sillalle. Juurakon mutkan jälkeen kohti yläjuoksua joki virtaa hyvin suoraviivaisesti peltojen välissä Kirkkojärvelle asti, mutta tässä osiossa tarkastellaan jokivartta kuitenkin vain Jämsän sillalle asti. Pellot ovat hyvin tasaisia ja laajoja viljelykokonaisuuksia. Tällä matkalla jokeen virtaa lisää vettä

Rytiojasta, Oikemuspurosta sekä Rajapurosta. Alajuoksulla on jonkin verran puustoa vastaanottamassa pellolta tulevia ravinteita molemmin puolin jokea, sekä jonkin verran joen länsi (sekä itä)-puolella Oikemuspurolle saakka. Länsipuolella on myös paikoittain hyviä suojakaistoja pidättämässä ravinteita. Tällä välillä suojavyöhyke on vähintään tarpeellinen. Oikemuspurosta Jämsän sillalle asti voidaan suojavyöhyketarve todeta erittäin tarpeelliseksi, sillä suurin osa pelloista on viljelyksessä lähelle joen rantaa, jossa on hieman rehevöitymisen merkkejä (järvikortetta). Tällä välillä sijaitsee ennestään yksi suojavyöhykelohko. Kuvassa näkyy lähelle rantaa viljeltyä peltoa.

Osa-alue 3.

Kolmas osa-alue alkaa Jämsän sillalta kohti Alakylää, Pikku Viitojalle saakka. Kirkkojärveltä kohti Jämsän siltaa joki virtaa edelleen suoraviivaisesti peltojen välisessä uomassaan. Tällä välillä jokeen laskee Vehkapuro lännestä. Suojavyöhyke on tällä välillä erittäin tarpeellinen, sillä pellot on viljelty lähes jokeen asti, lukuun ottamatta

Laitalan kohdilla olevaa luontaista suojakaistaa, jossa myös on ollut laidunmaata. Kuvassa on matalaa joenrantapeltoa, jolle tulvavesi pääsee helposti nousemaan.

Osa-alue 4.

Neljäs osa-alue alkaa Alakylältä, Pikku Viitojalta Maunun Ylisenojaan. Tähän väliin sijoittuu Kirkkojärvi. Alajuoksulla Kirkkojärven pelloilla sijaitsee muutama suojavyöhykelohko, joihin tulva silloin tällöin nousee. Pellot ovat hyvin tasaisia, ehkä vain aavistuksen kaltevia järveä kohden. Useimmat pellot tällä välillä ovat

viljeltyjä lähes jokeen saakka, joten suojavyöhyketarve katsotaan erittäin tarpeelliseksi. Venepaikan jälkeen kohti yläjuoksua esiintyy luontaista suojakaistaa, kuten Ala-Seppälän ja Rantalan välimaastossa. Hukarin kohdalla maassa näytti olevan selviä sortumia ja maa vietti voimakkaasti järveen. Ranta-Seppälän kohdalla oli laidunmaata, jota voisi myös hyödyntää laitumena, jos lohkolle perustetaan suojavyöhyke. Uimarannan kohdalla on puustoa ja viljelemätöntä maa-aluetta, joka näytti oikein hyvältä lintujen pesimäalueelta. Uimarannasta keskustaa kohden suojavyöhyke edistäisi lintujen pesimistä. Kuvassa näkyy liettynyttä maata Kirkkojärven rannassa.

Osa-alue 5.

Viides osa-alue alkaa Maunusta Ylisenojalta ja jatkuu Kirkkonkylän ohitse Launikivelle. Kirkkojärveltä kohti puhdistamoa joen eteläpuolella näyttää olevan ihan hyvät suojakaistat, mutta Kopsalan ja Kerttulan välillä on havaittavissa hieman maan vettymistä ja painaumia, joten suojavyöhyke olisi erittäin tarpeellinen. Muutoin tälle välille suojavyöhyketarve todetaan tarpeelliseksi. Meijeriltä kirkon suuntaan eteläpuolen

pellot viettävät kohti jokea. Samoin pohjoispuolella, muttei niin merkittävästi. Rantaluiska on lyhyt ja jyrkkä n. 1-2 metriä. Merkittävää suojakaistaa ei eteläpuolella ole ja pohjoispuolella pellot näyttävät osittain märiltä. Tällä välillä suojavyöhyke on erittäin tarpeellinen. Kuvassa näkyy tulvaherkkää maata Meijeriltä länteen.

Osa-alue 6.

Kuudes osa-alue alkaa Launikiveltä ja jatkuu kohti Särkimäensiltaa. Tällä välillä Toholammin keskustasta Särkimäelle Lestijoki tekee jyrkän 90 asteen mutkan, josta pullistuu Iso-Papua sekä sen kupeessa oleva Pikku-Papua. Pelloilla on tällä välillä laidunta, viljelemätöntä aluetta sekä suojavyöhykettä. Paikoitellen esiintyy

märkyyttyä. Suojavyöhyke voidaan katsoa koko matkalla erittäin tarpeelliseksi. Kuvassa on soistuneen näköistä maata ennen Pikku-Papuaa.

Osa-alue 7.

suojakaistan leveydestä. Kuvassa näkyy suojakaistaa, joka toimii niittynä ja elävöittää maaseutumaisemaa.

Seitsemäs osa-alue alkaa Särkimäen sillalta jatkuen kohti Kleemolan siltaa. Tällä välillä joki hieman mutkittelee, joka saattaa aiheuttaa mutkissa lievää eroosiota. Paikoitellen pellot ovat aavistuksen jokeen päin kaltevia. Tällä välillä suojavyöhyke on joko tarpeellinen tai erittäin tarpeellinen, riippuen rannassa olevasta puustosta ja

Osa-alue 8.

voimakkaasti jokeen päin, mutta niillekin suojavyöhyke todetaan tarpeelliseksi ja paikoitellen erittäin tarpeelliseksi. Kuvassa näkyy eroosioaluetta, josta voi päästä kiintoainetta jokeen.

Kahdeksas osa-alue alkaa Kleemolan sillalta ja päättyy Juustopuroon. Tällä välillä joen länsipuolen pellot ovat jokeen viettäviä, jolloin suojavyöhyke voidaan todeta erittäin tarpeelliseksi. Paikoitellen on kuitenkin hyvää suojavallia ja -kaistaa, jolloin suojavyöhyke olisi tarpeellinen. Joen oikean puoleiset pellot eivät vietä niin

Osa-alue 9.

Yhdeksäs osa-alue alkaa Juustopurolta ja päättyy Kallisenkoskeen. Kaltevuus kasvaa Juustopurolta yläjuoksua kohden. Suojavyöhyke olisi erittäin tarpeellinen tällä välillä, sillä pellot ovat voimakkaasti jokeen päin viettäviä. Hirsikankaalla sijaitsee pohjavesikaivo, jonka kohdalla suojavyöhyke olisi luonnollisesti erittäin

tarpeellinen. Tällä matkalla on osittain puustoa ottamassa ravinteita vastaan sekä laidun, jota voisi pitää myös suojavyöhykelaitumena. Kuvassa oikealla näkyy niitettyä suojavyöhykettä.

Osa-alue 10.

Kymmenes osa-alue alkaa Kallisenkoskelta ja päättyy Pahanpuroon. Tällä välillä on runsaasti puustoa joen varressa, joten niille kohdille suojavyöhyke ei ole välttämätön, paitsi puustokaistaleen ollessa hyvin kapea. Kuvassa näkyy suojakaistaa, joka toimii niittynä lisäten luonnon monimuotoisuutta ja on samalla kaunis

maisemakokonaisuus.

Osa-alue 11.

Yhdestoista osa-alue alkaa Pahastapurosta ja päättyy Markkiin. Tällä välillä on runsaasti puustoa joen varressa, joten niille kohdille suojavyöhyke ei ole välttämätön, muutoin kuin jos puustokaistale on hyvin kapea. Mäkelästä alaspäin puusto vähenee Markkiin asti ja pellot ovat jokeen viettäviä, joten suojavyöhyketarve olisi erittäin tarpeellinen. Tällä välillä onkin muutamia suojavyöhykkeitä ja osittain hyviä luontaisia suojakaistoja ravinteita pidättämässä.

Osa-alue 12.

Kahdestoista osa-alue alkaa Markista ja jatkuu kohti Sykäräisten keskustaa. Joen varsi on hyvin puustoista, mutta jos metsäkaista on hyvin kapea, niin silloin suojavyöhyke olisi tarpeellinen jokeen viettävillä pelloilla tälläkin välillä.

Osa-alue 13.

Kahdestoista osa-alue kartta alkaa Sykäräisten keskustasta ja päättyy Mäkeen. Tällä välillä pellot ovat pitkiä ja tasaisia, joista useimmat ovat viljelty lähes jokeen. Suistoista aluetta, jolla suojavaöhykkeet voidaan katsoa erittäin tarpeellisiksi. Koska tämä on jokseenkin syrjäistä aluetta, niin tänne

suojaöhykkeille voisi perustaa esim. riistapelloja. Tällä välillä onkin jo olemassa muutamia suojavaöhykkeitä. Kuva on Mato-ojan mutkan tienoilta, jossa näkyy matalaa rantapeltä.

Osa-alue 14.

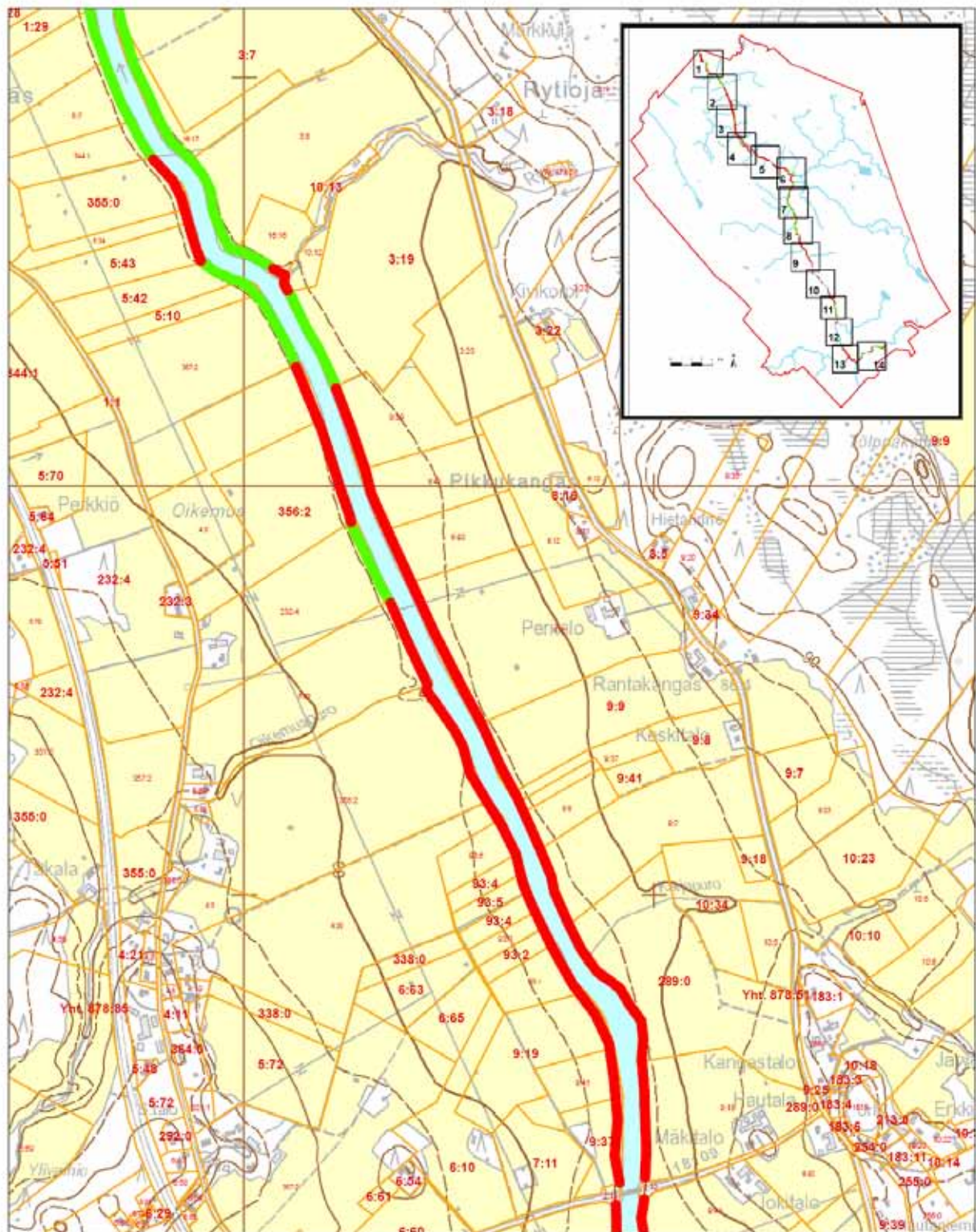

Kolmastoista osa-alue kartta alkaa Mäeltä ja päättyy Tornikoskeen. Tällä välillä pellot eivät muodosta enää laajoja viljelykokonaisuuksia, vaan joki mutkittelee ja kiemurtelee osittain metsien suojassa. Suojaöhyke on tällä välillä tarpeellinen ja paikoitellen erittäin tarpeellinen kohdissa, joissa vesi näyttää nousevan pellolle.

Maisema on alavaa, joten pellot eivät vietä enää voimakkaasti jokeen. Sammalkankaalla vesi nousee melkein pellolle. Toholammin rajalla Lestijoki päättyy Tornikoskella. Tornikosken pohjoispuolella suojavaöhykkeet olisivat erittäin tarpeelliset. Osa jokivarren pelloista toimii laitumena, joka myös pidättää ravinteita, kunhan ranta ei ole eroosioherkkä.

Osa-alue 2.

Lestijoen suojavaistyökesuunnitelma

©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09

Mittakaava 1:12000

0 100 200 300 400 m

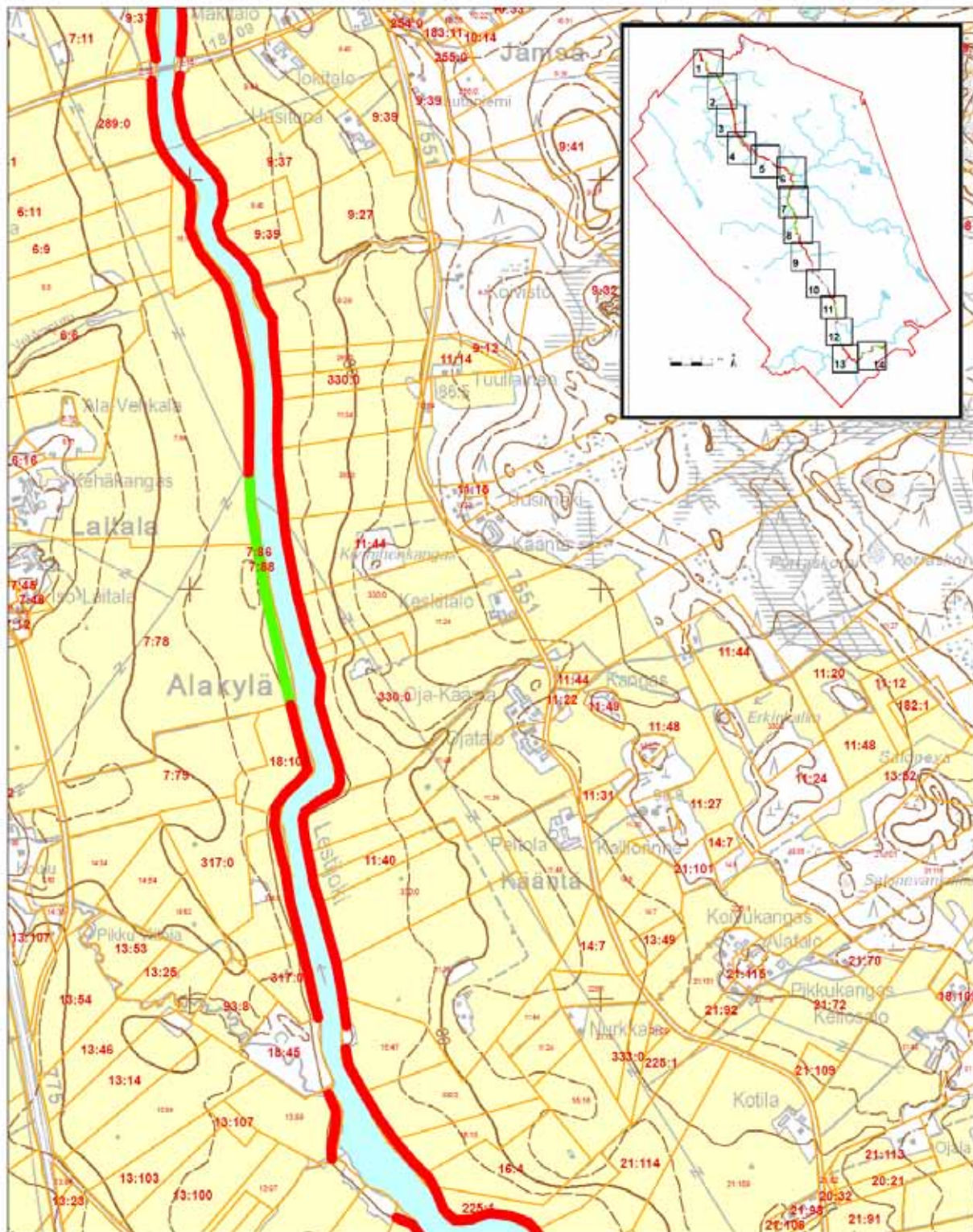
Yleissuunnitelma / Osa-aluekartta n:o 2

erittäin tarpeellinen
tarpeellinen

Peruskarttalehti: 234202
Koordinatisto: VKJ
Nurkkakoordinaatti: 3356287, 7085298 3361411, 7088989
Länsi-Suomen ympäristökeskus/CR/17.7.2009

Osa-alue 3.

Lestijoen suojavyöhykesuunnitelma

©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09

Mittakaava 1:12000

0 100 200 300 400 m

Yleissuunnitelma / Osa-aluekartta n:o 3

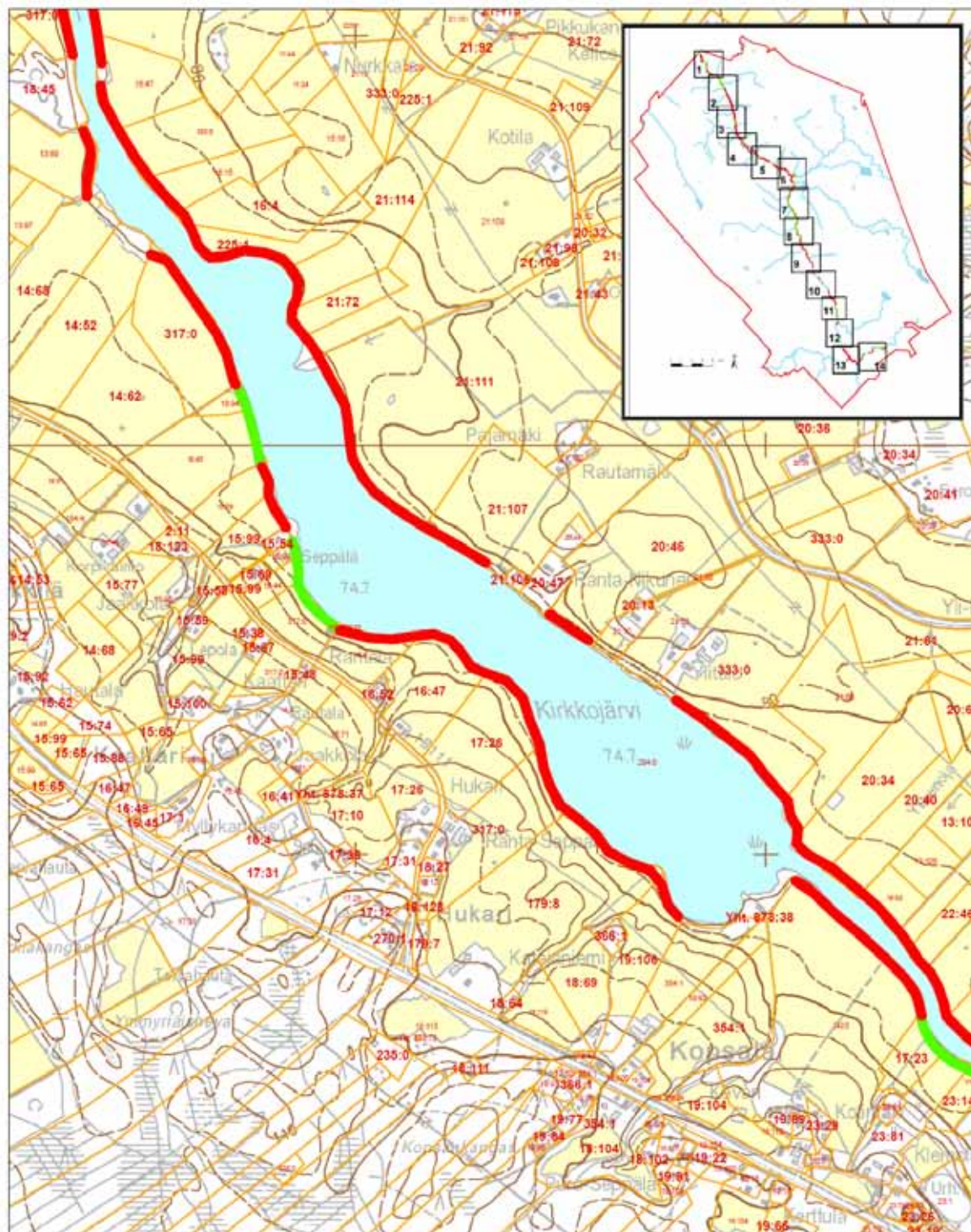
— erittäin tarpeellinen

— tarpeellinen

Peruskarttelit: 234302
Koordinatisto: YKJ
Nurkkakoordinaatit: 3356287, 7085298 3361411, 7088989
Länsi-Suomen ympäristökeskus/CR.17.7.2009

Osa-alue 4.

Lestijoen suojavyöhykesuunnitelma

©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09

Mittakaava 1:12000

0 100 200 300 400 m

Yleissuunnitelma / Osa-aluekartta n:o 4

— erittäin tarpeellinen
— tarpeellinen

Pensakartalehti: 234502

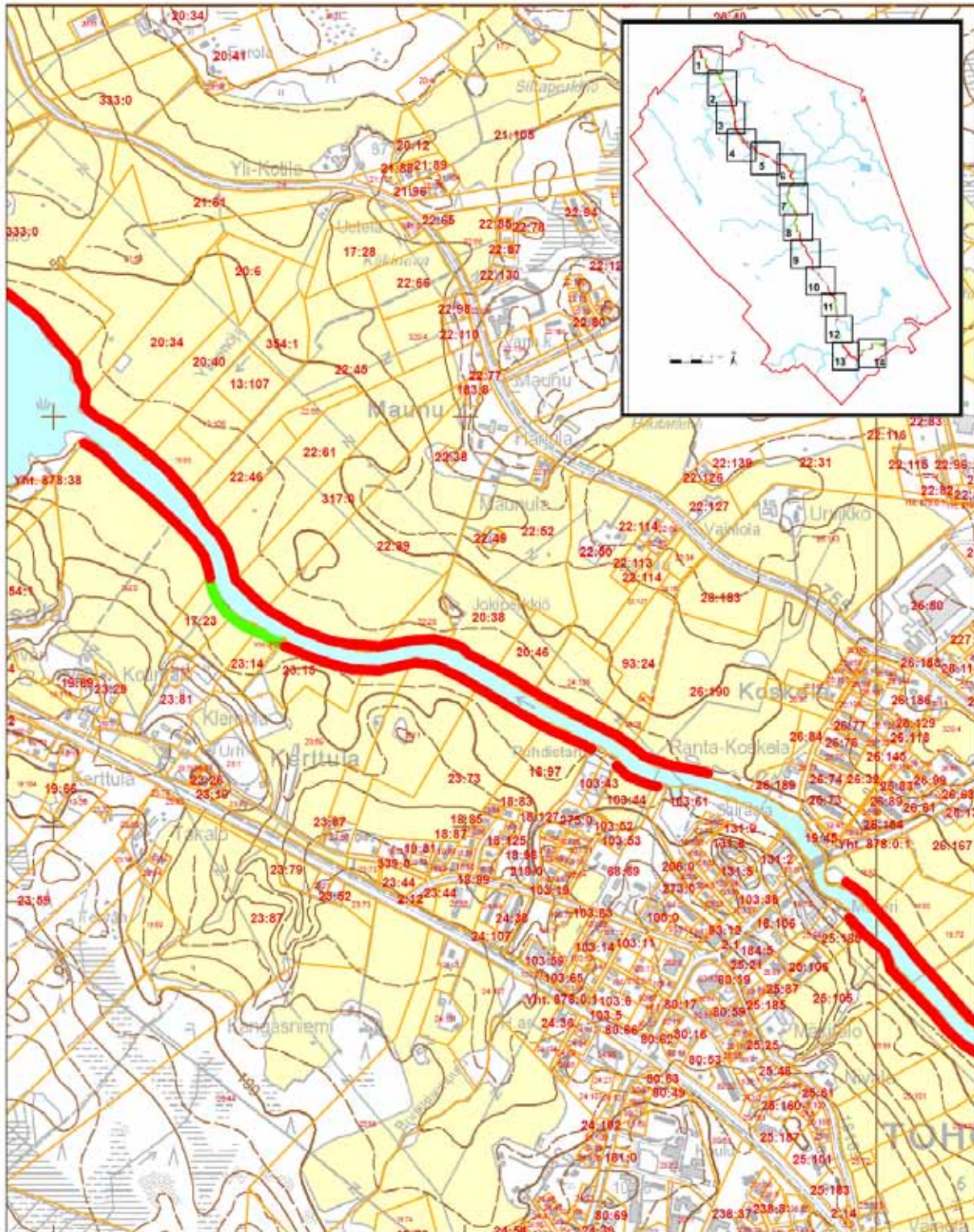
Koordinaattisto: YKJ

Nutkakoordinaatti: 3356287, 7085298 3361411, 7088989

Läsn-Suomen ympäristökeskus CR/17.7.2009

Osa-alue 5.

Lestijoen suojavyöhykesuunnitelma

©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09

Mittakaava 1:12000

0 100 200 300 400 m

Yleissuunnitelma / Osa-aluekartta n:o 5

— erittäin tarpeellinen

— tarpeellinen

Petoskarttalehti: 234202

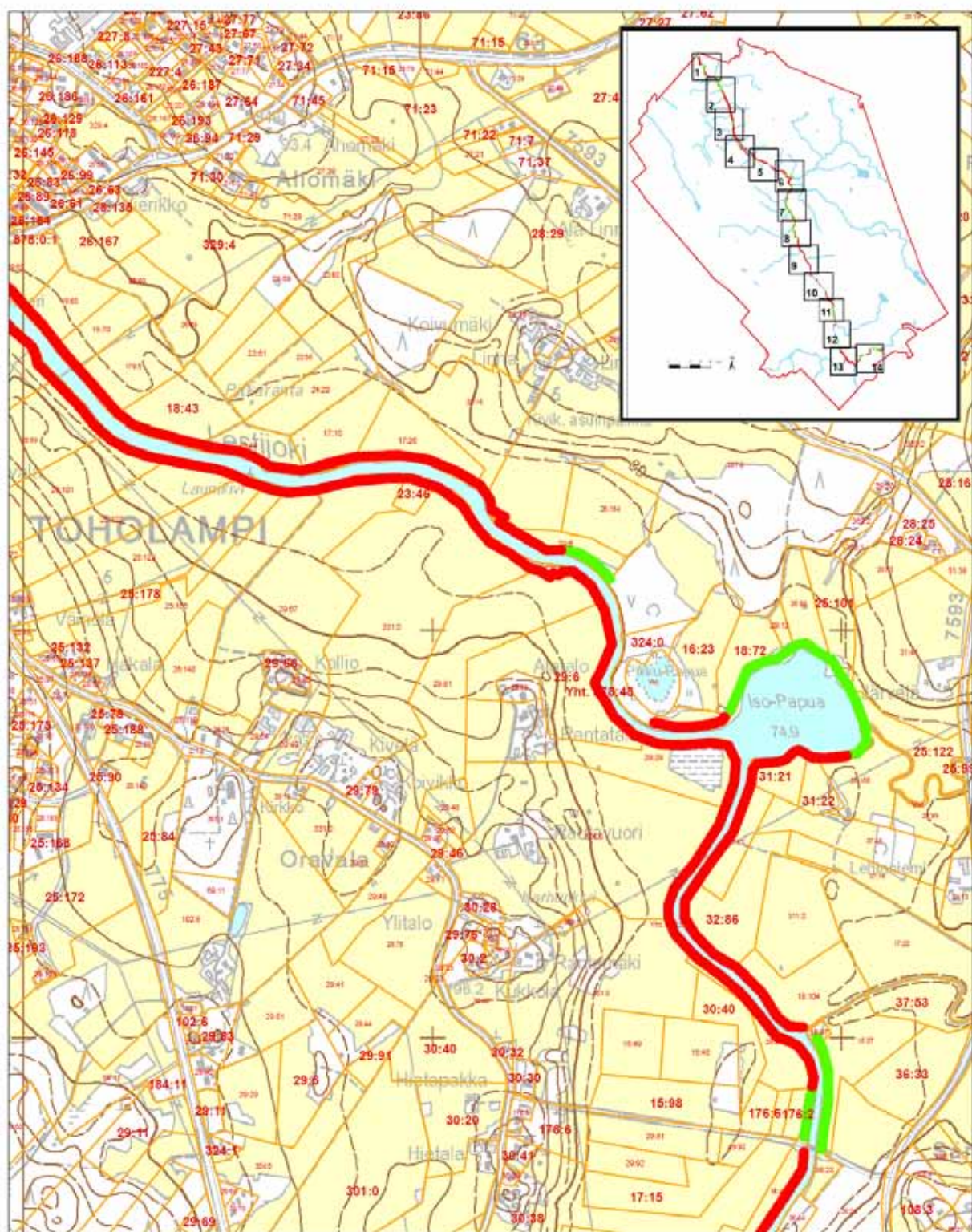
Koordinaattisto: YKJ

Nuikkakoordinaatit: 3356287, 7085208 3361411, 7088989

Länsi-Suomen ympäristökeskus CR/17.7.2009

Osa-alue 6.

Lestijoen suojavyöhykesuunnitelma

©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09

Mittakaava 1:12000

Yleissuunnitelma / Osa-aluekartta n:o 6

☒ erittäin tarpeellinen

tarpeellinen

Peruskarttalehti: 234202

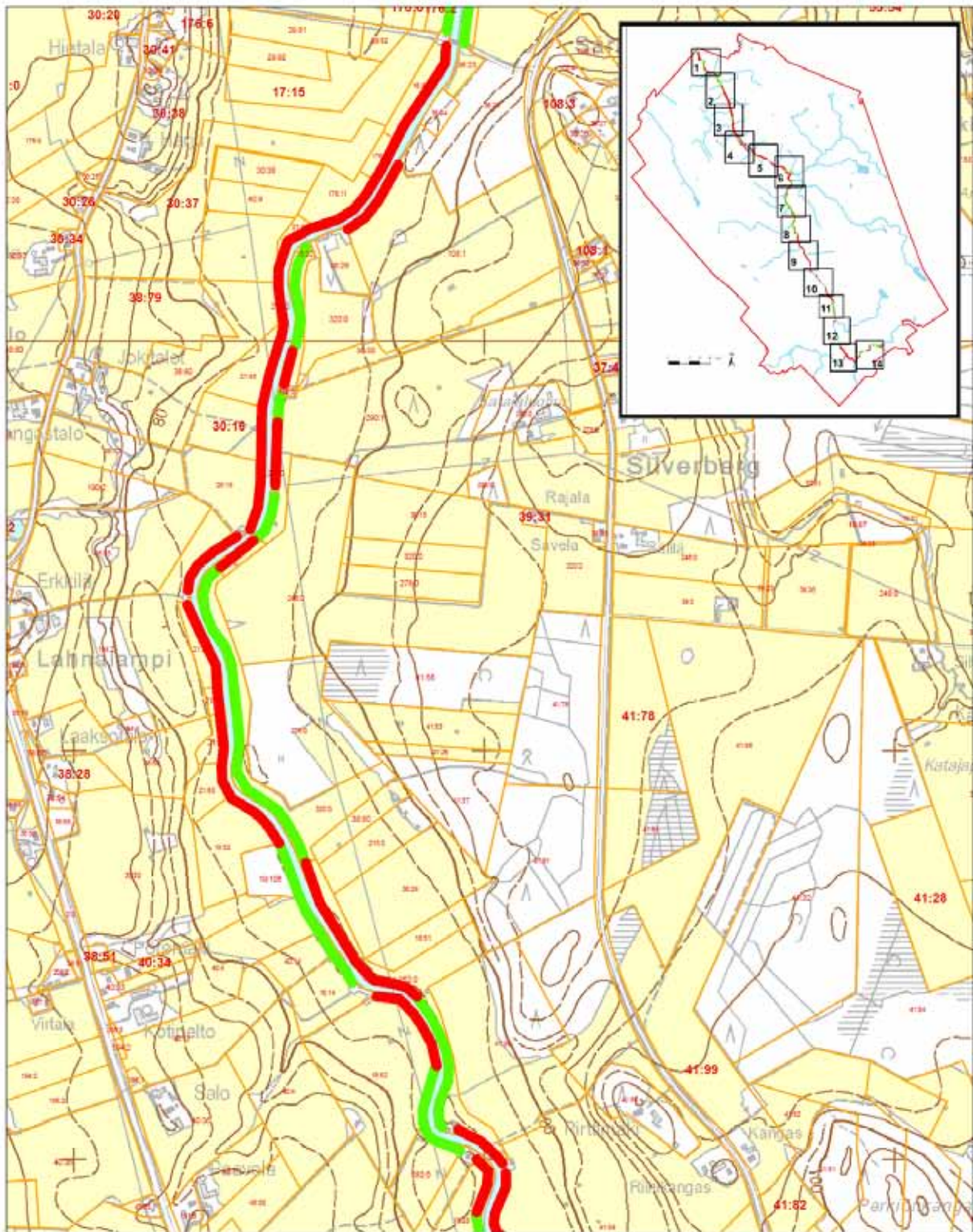
Koordinatisto YKJ

Nurkkakoordinaatit: 3356237, 7085298 3361411, 7088989

Länsi-Suomen ympäristökeskus/CR/17.7.2009

Osa-alue 7.

Lestijoen suojavyöhykesuunnitelma

©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09

Mittakaava 1:12000

0 100 200 300 400 m

Yleissuunnitelma / Osa-aluekartta n:o 7

erittäin tarpeellinen
tarpeellinen

Petroskarttalehti: 234202

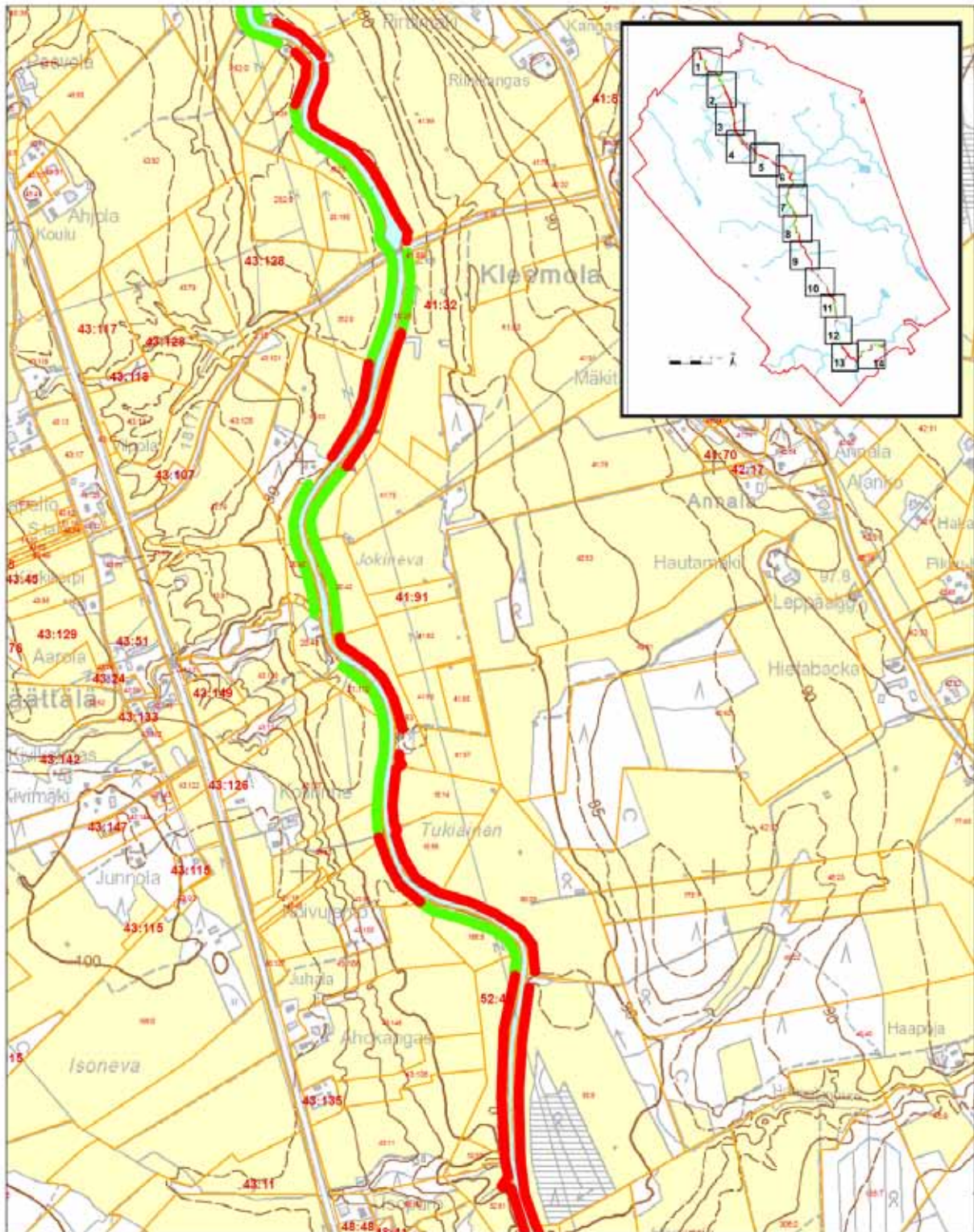
Koordinaattisto: YKJ

Nuikkäökoordinaatit: 3356287, 7085298 3361411, 7088989

Laus-Suomen ympäistokeskus CR/17.7.2009

Osa-alue 8.

Lestijoen suojavyöhykesuunnitelma

©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09

Mittakaava 1:12000

0 100 200 300 400 m

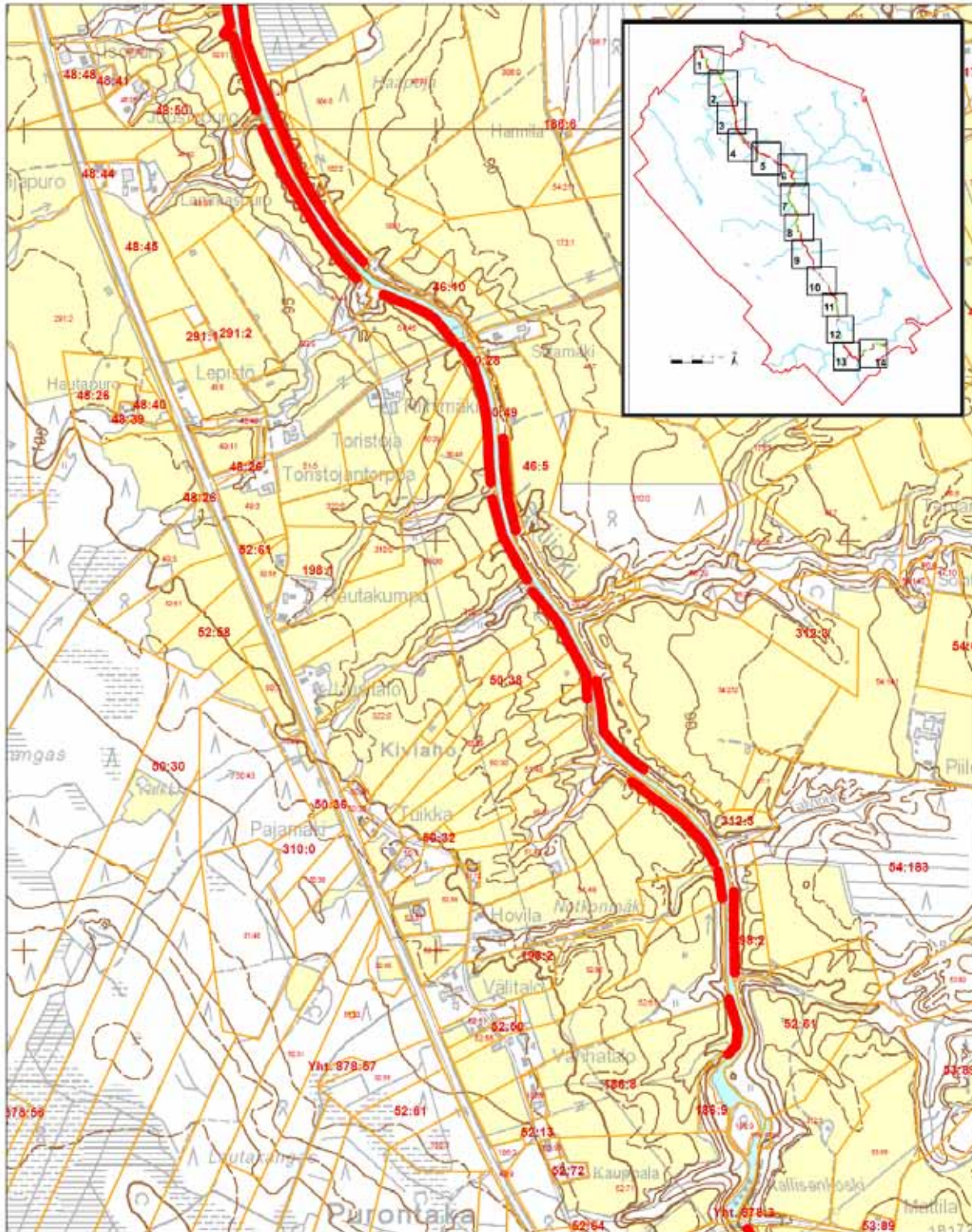
Yleissuunnitelma / Osa-aluekartta n:o 8

erittäin tarpeellinen
tarpeellinen

Peruskarttalehti: 234202
Koordinaattisto: YKJ
Nurkkakoordinaatit: 3356287, 7085298 3361411, 7088989
Länsi-Suomen ympäristökeskus CR/17.7.2009

Osa-alue 9.

Lestijoen suojavyöhykesuunnitelma

©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09

Mittakaava 1:12000

0 100 200 300 400 m

Yleissuunnitelma / Osa-aluekartta n:o 9

— erittäin tarpeellinen

— tarpeellinen

Peruskartalehti: 234202

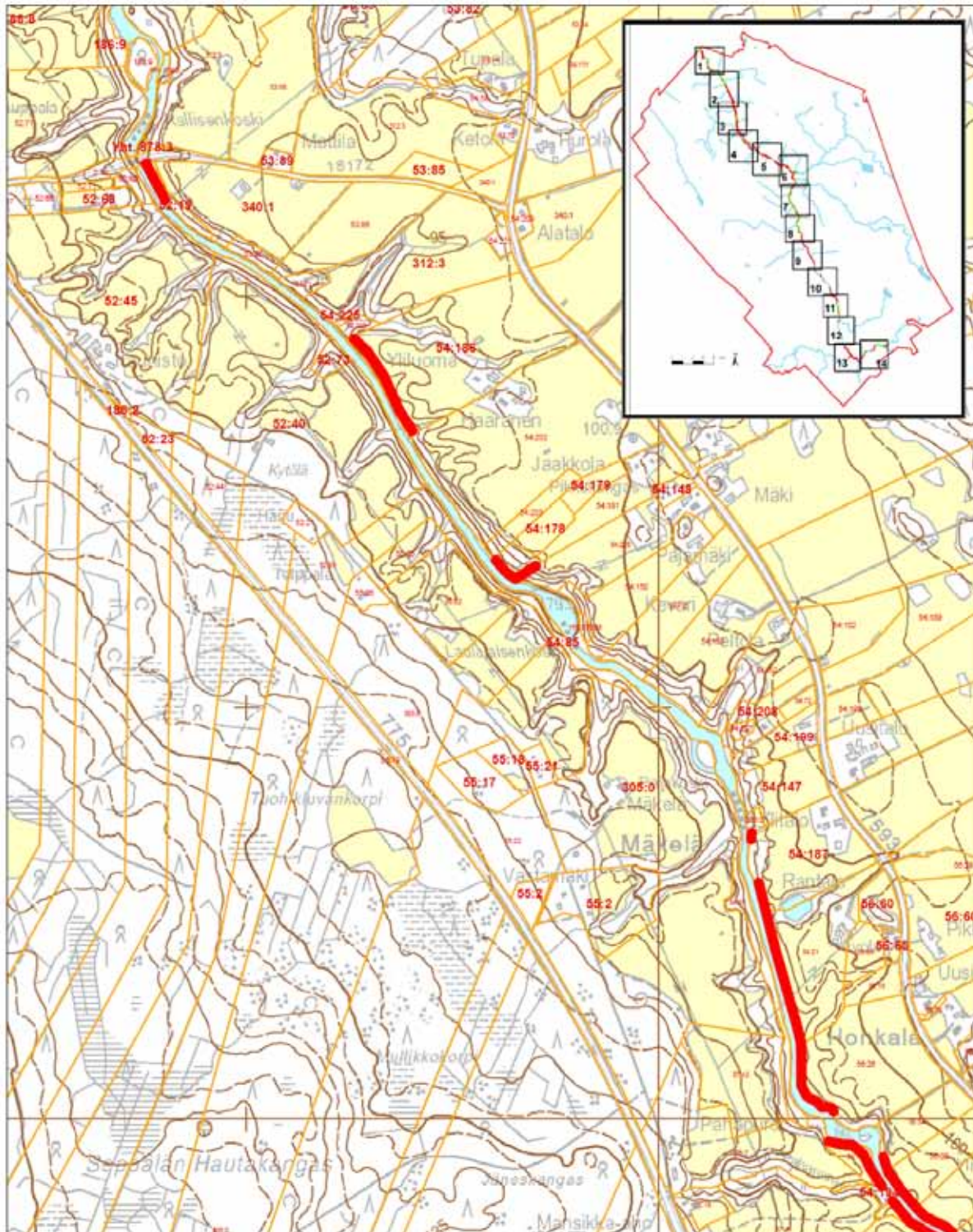
Koordinaattisto: YKJ

Nurkkakoordinaatit: 3356287, 7085298 3361411, 7088989

Länsi-Suomen ympäristökeskus/CR/17.7.2009

Osa-alue 10.

Lestijoen suojavyöhykesuunnitelma

©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09

Mittakaava 1:12000

0 100 200 300 400 m

Yleissuunnitelma / Osa-aluekartta n:o 10

— erittäin tarpeellinen

— tarpeellinen

Peruskarttalehti: 234202

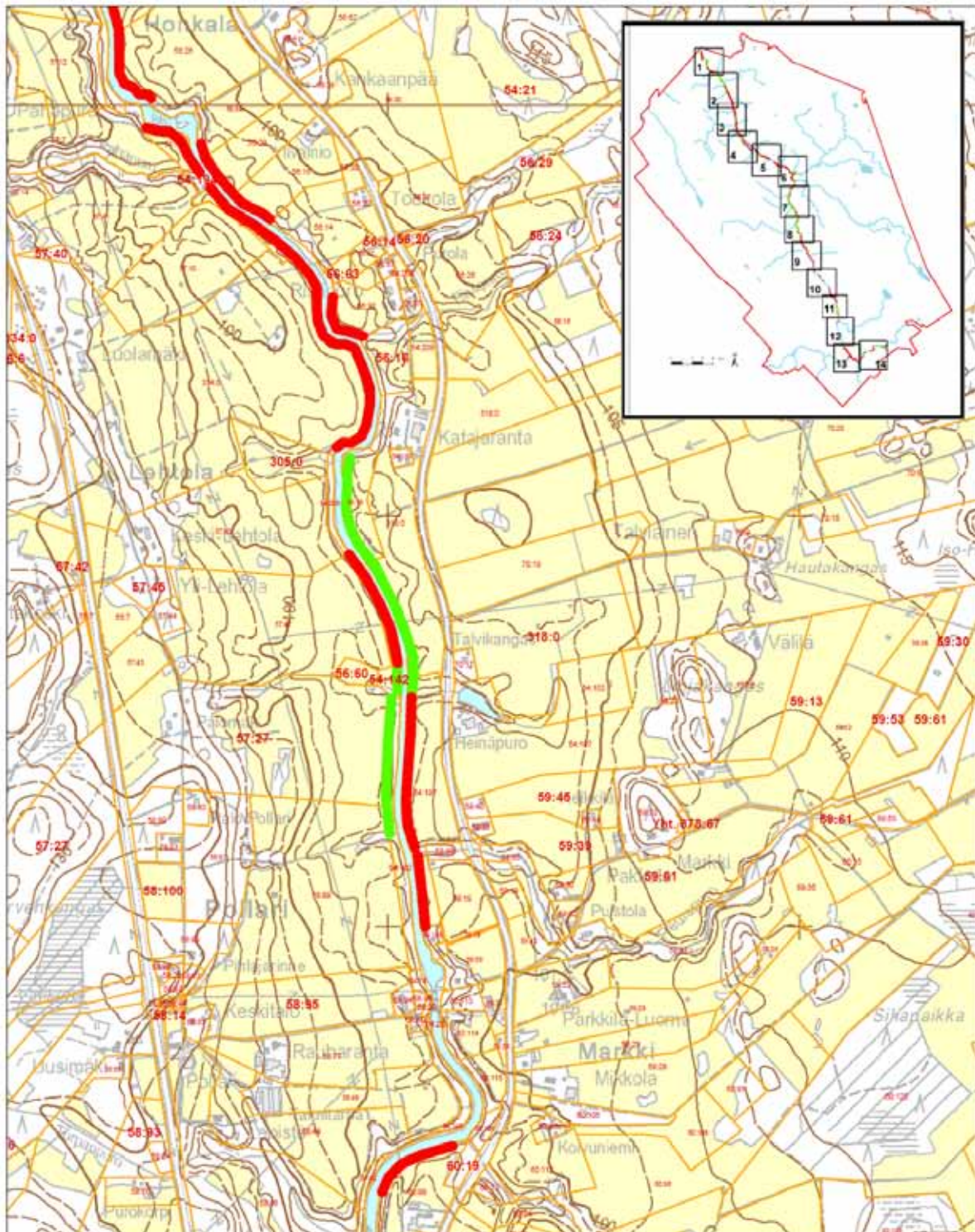
Koordinaattisto: YKJ

Nurkkakoordinaatit: 3356287, 7085298 3361411, 7088989

Länsi-Suomen ympäristökeskus CR/17.7.2009

Osa-alue 11.

Lestijoen suojavyöhykesuunnitelma

©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09

Mittakaava 1:12000

0 100 200 300 400 m

Yleissuunnitelma / Osa-aluekartta n:o 11

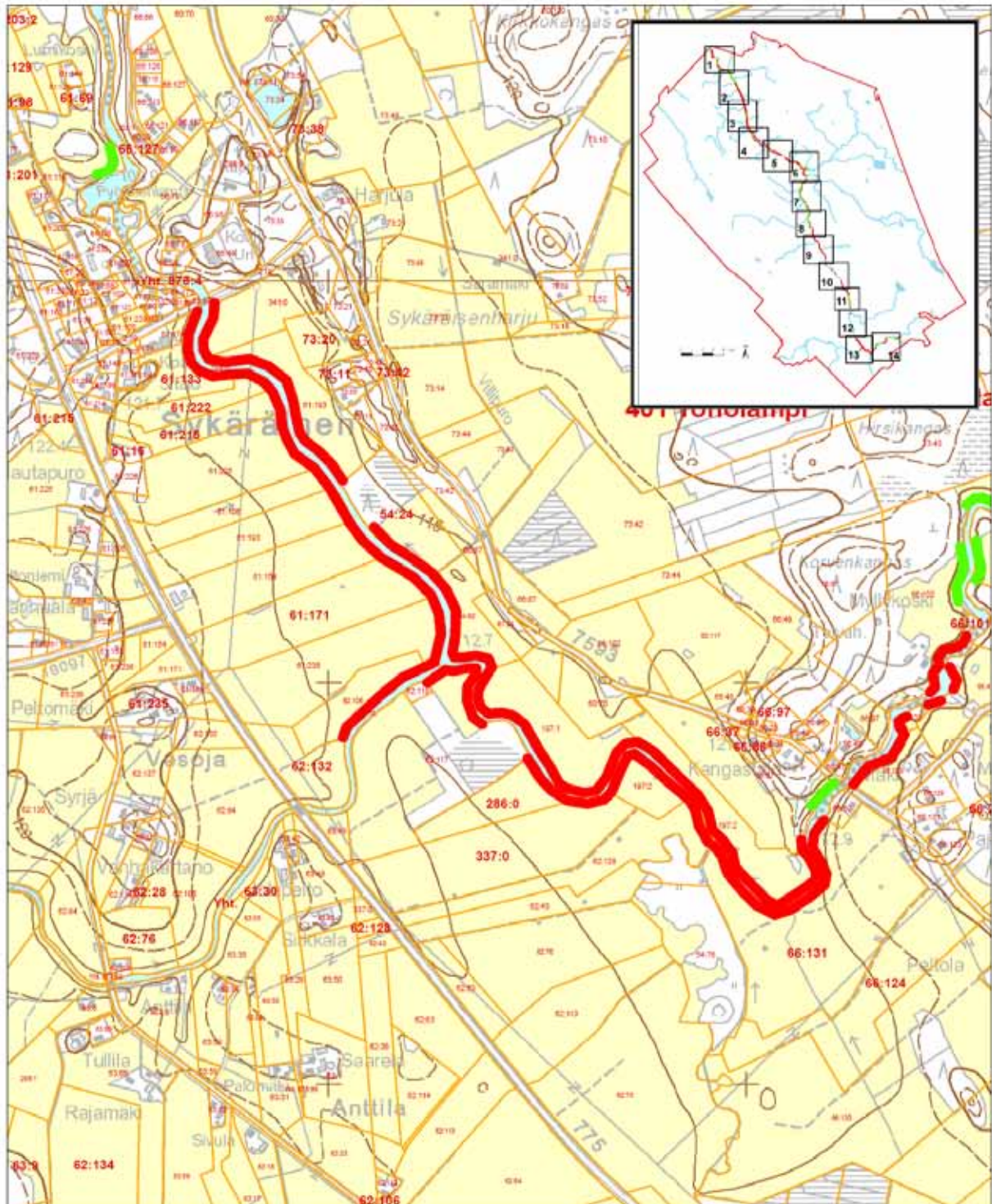
erittäin tarpeellinen

tarpeellinen

Peruskarttalehti: 234/202
Koordinaattisto: YKJ
Nurkkakoordinaatit: 3356287, 7085208 3361411, 7088989
Länsi-Suomen ympäristökeskus CR/17.7.2009

Osa-alue 13.

Lestijoen suojavyöhykesuunnitelma

©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09

Mittakaava 1:12000

0 100 200 300 400 m

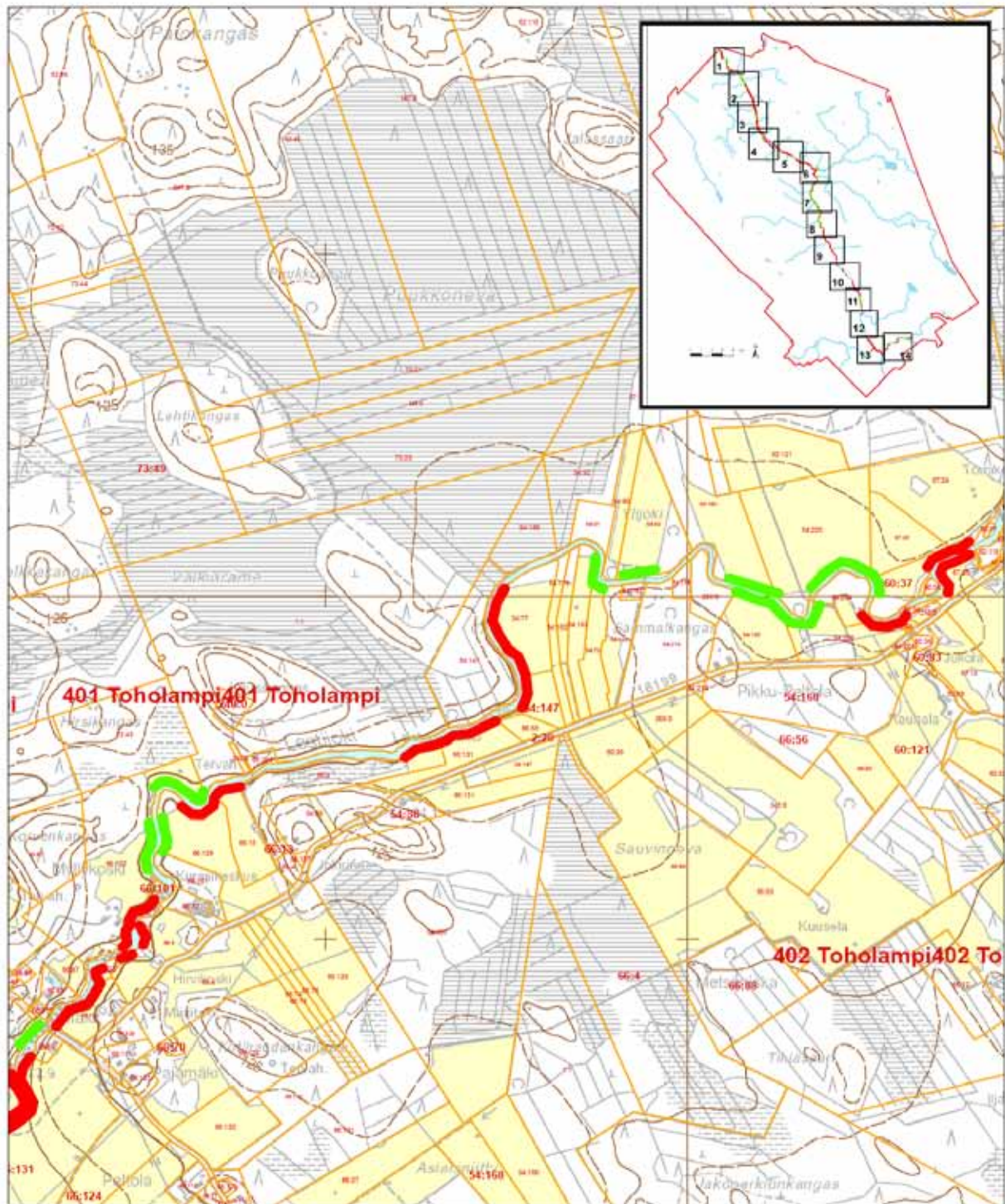
Yleissuunnitelma / Osa-aluekartta n:o 13

erittäin tarpeellinen
tarpeellinen

Peruskarttalehti: 234202
Koordinaattisto: YKJ
Nurkkakoordinaatit: 3356287, 7085298 3361411, 7088989
Laino-Suomen ympäristökeskus / CR/17.7.2009

Osa-alue 14.

Lestijoen suojavyöhykesuunnitelma

©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09

Mittakaava 1:14000

0 100 200 300 400 m

Yleissuunnitelma / Osa-aluekartta n:o 14

erittäin tarpeellinen

tarpeellinen

Peruskarttalehti: 234202

Koordinaattisto: YKJ

Nurkkakoordinaatit: 3356287, 7085298 3361411, 7088989

Länsi-Suomen ympäristökeskus CR/17.7.2009

8 Liitteet

Liite 1. Tiedote toukokuussa 2009

Lestijoella etsitään suojavyöhykkeitä

Maatalouden suojavyöhykkeiden yleissuunnitteluun liittyvät maastotyöt alkavat Lestijoen jokivarressa pääosin Toholammin kunnan alueella toukokuussa ja kestävät arviolta kesäkuun loppuun. Maastotöitä voidaan tehdä tarvittaessa vielä heinäkuussakin. Suojavyöhykesuunnitelman tarkoituksena on kartoittaa ne peltolohkot, joilla keskimäärin vähintään 15 metrin levyinen suojavyöhyke on tarpeellinen tai erittäin tarpeellinen. Suojavyöhyke voidaan katsoa tarpeelliseksi tulvaherkille, lievästi kalteville ja jyrkille lyhytrinteisille pelloille ja erittäin tarpeelliseksi jyrkille pitkärinteisille pelloille. Suunnitelma toimii jatkossa maatalouden ympäristötuen erityistukien apuna, eikä edellytä järjestelmällistä suojavyöhykkeen perustamista. Erityistukien hakeminen on täysin vapaaehtoista.

Vesistöön rajautuvat peltolohkot inventoidaan käyden ne konkreettisesti maastossa läpi. Samassa yhteydessä kartoitetaan mahdollisia kosteikkokohteita ja olemassa olevia perinnemaisemia, joilla on myös vesiensuojelullista vaikutusta. Mikäli viljelijät ovat kiinnostuneita jo tässä vaiheessa suojavyöhykesuunnittelusta tai muista vesiensuojelutoimenpiteistä tai haluavat antaa lisätietoja paikallisista olosuhteista, he voivat ottaa suoraan yhteyttä suunnittelija Hanna Lammiseen (yhteystiedot alla). Erityisesti toivotaan ehdotuksia mahdollisista suojavyöhykekohteista.

Kartta suojavyöhykkeiden yleissuunnittelualueesta ja kartoituksen etenemisestä on nähtävissä Toholammin kunnantalolla maaseututoimistolla. Suojavyöhykesuunnittelusta laaditaan pienimuotoinen opas ja maastotöistä kartat, jotka jaetaan myöhemmin viljelijöille.

Lestijoen suojavyöhykkeiden yleissuunnittelu on osa juuri aloitettua "Elinvoimainen Lestijoki" –hanketta, jota toteuttaa Länsi-Suomen ympäristökeskus yhdessä Lestijärven, Toholammin ja Himangan kunnan, Kannuksen kaupungin, Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen, MTK-Keski-Pohjanmaan, Korpelan Voima kuntayhtymän ja Suomen Turgiseläinten Kasvattajain Liiton kanssa. Hanke jatkuu syyskuun 2011 loppuun.

Elinvoimaisen Lestijoen vesistöhankkeen tavoitteena on edistää maa- ja metsätalouden, turvetuotannon, haja-asutuksen ja turkistuotannon vesiensuojelua sekä lisätä Lestijoen valuma-alueen asukkaiden, lomailijoiden sekä muiden toimijoiden ympäristövastuullisuutta. Hanke avustaa ympäristöinvestointeihin liittyvien avustusten ja maatalouden ympäristötuen erityistukien hakemisessa ja antaa ohjeita ja neuvoja myös haja-asutuksen jätevesien käsittelyssä yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Lisätietoja

Erikoisasiantuntija Liisa Maria Rautio, Länsi-Suomen ympäristökeskus, puh. 0400 565 471, sähköposti: etunimi.sukunimi@ymparisto.fi [liisa rautio]
Ylitarkastaja Anne Polso, Länsi-Suomen ympäristökeskus, puh. 040 720 0391, sähköposti: etunimi.sukunimi@ymparisto.fi [anne polso]
Tutkija Jukka Pakkala, Länsi-Suomen ympäristökeskus, puh. 0400 139 493, sähköposti: etunimi.sukunimi@ymparisto.fi [jukka pakkala]
Suunnittelija Hanna Lamminen, Länsi-Suomen ympäristökeskus, puh. 040 8206169, sähköposti: etunimi.sukunimi@ymparisto.fi [hanna lamminen]

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Liite 2. Tiedote heinäkuussa 2009

Pellojen suojavaöhyketarve Toholammilla kartoitettu

Länsi-Suomen ympäristökeskuksen hallinnoiman Elinvoimaisen Lestijoen vesistöhankeeseen liittyvä suojavaöhykeyleissuunnitelma ja siihen liittyvä luonnoskarta on saatu valmiiksi. Yleissuunnitelma suojavaöhyketarpeista laadittiin Toholammin kunnan alueelle. Suojavaöhykeyleissuunnitelman tarkoituksena on aktivoida viljelijöitä perustamaan pelloilleen suojavaöhykelohkoja ja hakemaan niille maatalouden ympäristötuen erityistukea. Erityistukisopimukset ovat kestoaltaan joko 5- tai 10-vuotisia ja niitä voidaan jatkaa tarvittaessa.

Toholammin viljelty peltomaisema kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin ja koko Lestijoki on Natura 2000 -aluetta. Lestijoen pääuoman pituus on 110 kilometriä ja sen valuma-alueen pinta-ala on 1371 km². Toholammin valuma-alueen pinta-ala on Lestijokeen noin 600 km². Valuma-alueella on runsaasti maa- ja metsätaloutta sekä jonkin verran turvetuotantoa. Lestijoen keskiosan tila on arvioitu hyväksi, mutta hajakuormituksen aiheuttama kiintoaine- ja ravinnekuormituksen lisääntymisen on todettu heikentäneen virtapaikkojen elinympäristöjä, joten hyvän tilan pysyminen ei ole itsestäänselvyys.

Lestijoen keskiosan pituus on noin 40 km, joten rantaviivaa Toholammilla on noin 80 kilometriä. Tästä suojavaöhyketarve todettiin tarpeelliseksi 10 kilometrin matkalle (12 %) niille rantapelloille, jotka ovat tasaisia ja joilla on kapea suojavaista. Erittäin tarpeelliseksi suojavaöhyke todettiin 43 kilometrin matkalle (54 %) pelloille, jotka ovat voimakkaasti jokeen viettäviä, sijaitsevat tulva-alueella tai ovat hyvin matalia ja suojavaista on lyhyt tai puuttuu kokonaan.

Maatalouden erityistuen mukainen suojavaöhyke on keskimäärin vähintään 15 metriä leveä peltolohko joka sijoittuu pellon ja rantaluiskan väliin. Suojavaöhykkeen tehtävänä on pidättää pellolta valuvia ravinteita ja kiintoainetta jokeen ja edistää vesistön suojelua sekä säilyttää veden laatu hyvänä. Suojavaöhykkeelle kylvetään monivuotista kasvillisuutta, kuten heinänurmea, joka niitetään kerran vuodessa. Suojavaöhykkeet myös lisäävät luonnon monimuotoisuutta tarjoten kulkuväyliä, pesimis- ja suojavaikkoja useille eläinlajeille sekä kulkureittejä vapaa-ajan kalastajille.

Osa-aluekartat ja raportti peltoviljelyalueiden suojavaöhykeyleissuunnitelmasta tullaan jakamaan viljelijöille ja muille asianomaisille tahoille luonnoskartan nähtävillä olon ja tiedotustilaisuuden jälkeen. Luonnoskarta suojavaöhyketarpeista on nähtävillä Toholammin pääkirjaston (Kirkkotie 2), ilmoitustaululla 14. - 24.7.2009 välisenä aikana. Kirjaston alakerrassa pidetään aiheeseen liittyvä tiedotustilaisuus tiistaina 14.7. klo 13 - 14. Tervetuloa! Ehdotuksia ja toiveita yleissuunnitelmaluonnokseen voi esittää tilaisuudessa tai jättää kirjallisesti 24.7. klo 13 mennessä kirjastossa sijaitsevaan palautelaatikkoon tai ottamalla yhteyttä suunnittelija Hanna Lammiseen.

Liite 3. Yhteenveto suojavyöhykeyleissuunnittelun uutisoinnista

Lestijoelle uusia suojavyöhykkeitä

Kuva 9. Rantaan saakka ulottuvista pelloista ravinteet valuvat helpommin jokeen. (YLE 2009).

Lestijokea halutaan suojella maatalouden ravinteilta uusilla suojavyöhykkeillä. Suojavyöhykkeiden suunnittelu on ensimmäinen vaihe juuri aloitettua Elinvoimainen Lestijoki -hanketta.

Siihen liittyviä maastotöitä tehdään parhaillaan Lestijoen varressa Toholammilla. Lestijoen vedenlaatu on parhaita Pohjanmaan jokien joukossa, ja hankkeella pyritään säilyttämään hyvä tilanne.

Erikoisasiantuntija Liisa Maria Raution Länsi-Suomen ympäristökeskuksesta kertoo, että ensimmäisenä on tarkoitus selvittää suojavyöhykkeiden tarve kohdissa, joissa pellot sijaitsevat molemmin puolin jokea. Tällaisia alueita on etenkin Toholammilla.

- *Selvitysvaiheen jälkeen maanomistajia opastetaan hakemaan suojavyöhykkeiden perusteella erityisympäristötukea kyseisille vyöhykealueille. (YLE Keski-Pohjanmaa, 27.5.2009)*

Lestijoen maatalouspäästöt kuriin

Kuva 10. Lestijokivarren maaseutumaisemaan. (Kalle Niskala/YLE Keski-Pohjanmaa 2009).

Maaseutumaisemassa kiemurtelevaa jokea aiotaan suojella rantapeltojen ravinteilta nykyistä paremmilla suojavyöhykkeillä.

Lestijoki on yksi vedenlaadultaan parhaista joista Pohjanmaalla. Hyvän tilanteen säilyttämiseksi on tehtävä töitä.

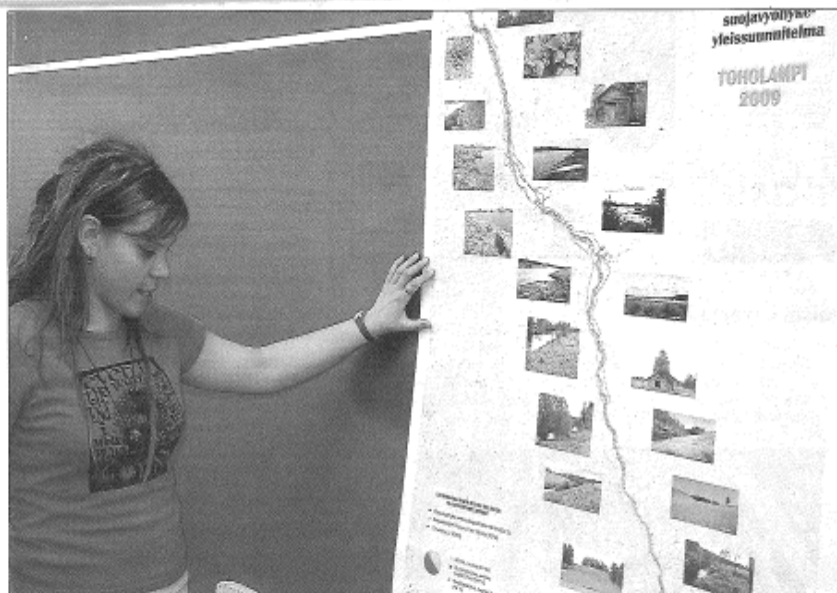
Maatalouden suojavyöhykkeitä joen varressa on vasta muutamia. Länsi-Suomen ympäristökeskus etsii nyt peltolohkoja, joille niitä voitaisiin perustaa lisää. Parhaimmillaan suojavyöhyke helpottaa myös maanviljelyä.

- Ei sen pitäisi hankaloittaa viljelyä vaan ennemminkin helpottaa, kun saadaan sellaiset alueet suojavyöhykkeeksi, joille nousee vesi eli jotka ovat keväällä ja alkukesästä kosteita, jolloin traktoreilla niille ei helposti pääse, sanoo suunnittelija Hanna Lamminen Länsi-Suomen ympäristökeskuksesta.

Maanviljelyn päästöjen rajoittaminen on yksi osa kaksivuotista Elinvoimainen Lestijoki -hanketta, joka jatkuu lähivuosina muun muassa haja-asutusalueiden jätevesineuvontana. Maaseutuidyllä suojelutoimilla ei haluta häivyttää, sanoo suunnittelija Hanna Lamminen.

- Koko Lestijoki kuuluu Natura-alueeseen ja tämä viljelymaisema on erittäin arvokasta maaseutuelinympäristöä. Maisema pitäisi säilyttää aika avoimena, että maaseutuvaltaisuus tässä näkyy, ja että joki näkyisi. Kun suojavyöhykkeitä perustetaan, niihin voisi laittaa niittyä ja laidunta. Eli ei niinkään metsitetä eikä kasvateta umpeen tätä joen vartta, vaan säilytetään se kauniina perinnemaisemana.

Lamminen selvittää touko - kesäkuun aikana maastossa liikkuen, mille peltolohkoille suojavyöhykkeitä tarvittaisiin. Suosituksista koottu suunnitelma tulee nähtäville Toholammin maaseututoimistoon. (YLE Keski-Pohjanmaa / Kaisa Suomala, 27.5.2009)

Tarvetta on. Suunnittelija Hanna Lamminen sanoo, että suoja- ja ympäristösuunnitelma Lestijoen rannoille Toholammilla alueella 43 kilometrin matkalla.

Suojavyöhykkeet vähintään tarpeellisia

Toholammilla Lestijoen rantaviivaa 80 kilometriä

TOHOLAMPI, Jorma Reikonen

Länsi-Suomen ympäristökeskuksen hallinnoima Elinvoimaisen Lestijoen vesistöalueeseen liittyvä suoja- ja ympäristösuunnitelma ja siihen liittyvä luonnos- ja suunnitelma on nyt valmis. Suunnittelija Hanna Lamminen, joka teki työt maastossa, sanoo, että Lestijoki kulkee Toholammilla kunnan sisällä 40 kilometrin matkan eli rantaviivaa on 80 kilometriä.

– Suoja- ja ympäristösuunnitelma on erittäin tarpeelliseksi 43

kilometrin matkalla. Tarve koskee peltoja, jotka ovat voimakkaasti joko viettäviä ja sijaitsevat tulva-alueella. Toisaalta myös hyvin matalat peltoalueet, joissa suoja- ja ympäristösuunnitelma on lyhyt tai puuttuu kokonaan, määriteltiin kuuluvaksi samaan ryhmään, Lamminen selvittää.

Toholammilla alueella suoja- ja ympäristösuunnitelma on todettiin tarpeelliseksi kymmenen kilometrin matkalla. Näillä on sellaisia rantapelloja, jotka ovat tavanomaisia, ja joilla on kapea suoja- ja ympäristösuunnitelma.

TAVOITTEENA INNOVATIIKKA
Ympäristökeskuksen ylläpitäjä Anne Polso sanoo, että yleissuunnitelma suoja- ja ympäristösuunnitelma laadittiin ensimmäisenä Toholammilla kunnan alueella. Se oli jatkoa aiemmin tehdylle maisemanhoitosuunnitelmalle. Jatkossa suunnitelma ulottuu muihinkin Lestijoen kilaan kuntiin.

Suoja- ja ympäristösuunnitelman tarkoituksena on aktivoida viljelijöitä perustamaan pelloilleen suoja- ja ympäristösuunnitelma ja hake-

maan niille maatalouden ympäristötukea. Viljelijät saavat omien maidensa osalta raportit tämän kuun lopulla. Suunnitelman tekeminen ei sido viljelijöitä mihinkään.

RAVINTOJEN PÄÄSY JOKEEN ESTETÄÄN
Maatalouden erityistuen mukainen suoja- ja ympäristösuunnitelma on vähintään 15 metriä leveä pelto- ja metsä-alue, joka sijaitsee pellon ja rantaviivan välillä. Sen tehtävänä on estää pelloilta valuvien ravinteiden ja kiintoainesten

pääsy jokeen. Näin veden laatu säilyy mahdollisimman hyvänä.

Suoja- ja ympäristösuunnitelma voi viljellä monivuotista kasvillisuutta, ja se niitetään kerran vuodessa. Suoja- ja ympäristösuunnitelma lisää myös luonnon monimuotoisuutta tarjoten muun muassa pesimis- ja suoja- ja ympäristösuunnitelma monille eläimille.

Lestijoen suoja- ja ympäristösuunnitelma Toholammilla on nähtävillä viikon ajan kirjastossa, jossa on palautelomakkeita niin kehuja kuin moitteita varten.

Vaivaisukko parempaan talteen

KANNUS

Kannuksen kotiseutumuseossa ollut vanha vaivaisukko on siirretty pois lainsamoksesta. Vaivaisukko oli vaurioitunut museon yläkerrassa, jonka lämpötila ja ilmankosteus vaihtelevat rajusti. Esine on siirretty Kannuksen kaupunginvaltuustolla kotiseutunäyttelyssä olevaan varastoon, jossa sen säilytykseen on paremmat olosuhteet.

Mikäli vaivaisukko pystytään kunnostamaan, se voitaneen vielä asettaa näytille. Tuleva sijainti on vielä epävarma.

Esiinnee siirrossa avustivat Keski-Pohjanmaan maakuntamuseon K.H. Renlundin museon edustajat.

Lestiläismies puukotettiin Viitasaarella

VIITASAARI

Kaksi miestä kuoli runsas viikko sitten Viitasaarella tapahtuneessa puukotuksessa. Toinen heistä on Lestijoen Yli-Lestillä kotoisin ollut, vuonna 1959 syntynyt mies. Toinen surmansa saanut oli viitasaarelainen vuonna 1982 syntynyt mies.

Rikoksen tekijä on vuonna 1983 syntynyt viitasaarelainen mies. Hän ehti puukottaa myös kahta miestä, jotka jouduivat turvaantumaan sisäalustoille.

Puukotaja poistui rikospaikalta lähtien hotellin. Poliisi pidätti miehen hotellin edustalla etälämautinta käyttäen.

Lähteet

Jortikka, N. 2002; Kalajoen vesistöalueen suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma; Haapajärvi ja Nivala. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen moniste; 21. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, 44 s.

Kelhä, S. 2006; Varisjärven valuma-alueen peltojen suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma, Haapajärvi. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=78174&lan=FI>.

Kiinteistötietojärjestelmän internet-sivut, 2009. <http://www.ktj.fi/>

Lestijoki -lehti 16.7.2009; Suojavyöhykkeet vähintään tarpeellisia.

Länsi-Suomen ympäristökeskus 2008; Fakta vesienhoidon suunnittelusta. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=94969>.

Maatilan Pellervo, 2002; Suojele myös nurmia. http://www.pellervo.fi/maatila/3_02/nurmet.htm.

Mustonen, M. 2000; Pohjois-Savon ympäristökeskuksen moniste 22, Kuopio. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=25371&lan=fi>

Mäenpää, E., Pakkala, J., Rautio, L. & Airiola, S. 2009; Ehdotus Lestijoen, Pöntönjoen, Lohtajanjoen, Viirretjoen ja Koskenkylänjoen vesistöalueiden Vesienhoidon Toimenpideohjelmaksi vuoteen 2015. Länsi-Suomen Ympäristökeskus. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=93526&lan=fi>

Pakkanen, T. & Sallmén, A. 200; Maanviljelysalueiden suojavyöhykkeiden ja kosteikkojen yleissuunnitelma Pajulanjoki – Virkaanjoki. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen moniste 7/2005. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=34938&lan=fi>

Suoninen, T. 2000; Maatalouden vesiensuojelullisten suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma. Pohjois-Savon ympäristökeskuksen moniste. Kuopio. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=24705&lan=FI>.

Ympäristöhallinnon internet-sivut, 2004, Lestijoki. Viitattu 7.7.2009. <http://www.environment.fi/default.asp?contentid=74139&lan=fi>

Ympäristöhallinnon internet-sivut, 2004, Lestijokilaakso. Viitattu 7.7.2009. <http://www.environment.fi/default.asp?contentid=111637&lan=fi>.

Yle Keski-Pohjanmaa, Kokkola, 2009. Julkaistu 27.05. klo 06:11, päivitetty 27.05. klo 11:18. <http://yle.fi/alueet/keski-pohjanmaa/article759091.ece>.

Yle Keski-Pohjanmaa, Kokkola, 2009. Julkaistu 27.05. klo 15:55, päivitetty 27.05. klo 15:57. http://yle.fi/alueet/keski-pohjanmaa/2009/05/lestijoen_maatalouspaastot_kuriin_760815.html.